

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINI
TANIMA DURUMLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMİNE ÇİFTÇİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi AYŞEGÜL AKINCI COŞGUN

AKSARAY 2022

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İHMSAL VE
İSTİSMARINI TANIMA DURUMLARININ DEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMİNE ÇİFTÇİ

Dr. Öğr. Üyesi AYŞEGÜL AKINCI COŞGUN

AKSARAY 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Emine

Soyadı : ÇİFTÇİ

Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: Examination of Pre-School Teachers' Recognition of Child Neglect and Abuse in Terms of Demographic Variables

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Emine ÇİFTÇİ

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Emine ÇİFTÇİ tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKINCI COŞGUN

İMZA

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Yunus GÜNİNDİ

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Semiha YÜKSEK USTA

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 30/06/2022

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve
..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Bu araştırma süresinin her aşamasında beni yüreklendiren, bana rehberlik eden, deneyimlerini ve bilgi birikimini samimiyetle aktaran, araştırmanın her aşamasında kolaylık sağlayan, desteğini ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKINCI COŞGUN'a

Bugünlere ulaşmamda en büyük paya sahip, sevgilerini, desteklerini ve fedarkârlıklarını hep hissettiğim, bitmek tükenmek bilmeyen sevgileri ile yolumu aydınlatan canım babam Hasan Hüseyin ÇİFTÇİ'ye, canım annem Birsen ÇİFTÇİ'ye, canım ablalarım Ebru ÇİFTÇİ ve Elif ÇİFTÇİ'ye,

Yardımlarıyla ve destekleyici konuşmalarıyla hep yanımda olan canım arkadaşlarım; Firdevs ÇORUH, Özlem ÇOBAN, Tuba ERŞAN, Rahime ERDEM, Hasret Can ÇELİK, Neslihan ÇÖMEZ'e

Bir Türk kadını olarak bana bilimle uğraşma ve kutsal öğretmenlik mesleğini yapabilme fırsatını veren Mustafa Kemal Atatürk'e teşekkürü borç bilirim.

İhmal ve İstismarın son bulması dileğiyle...

EMİNE ÇİFTÇİ

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINI
TANIMA DURUMLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Emine Çiftçi, Aksaray 2022

ÖZET

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin cinsiyetine, yaşına, medeni durumuna, çocuk sahibi olup olmaması, mesleki kıdemi, ihmal ve istismara ilişkin hizmet içi eğitim alıp almama, lisans eğitimlerinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik ders alıp almama durumlarının, öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanlara göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırma genel tarama modeli deseninde bir çalışma olup, örnekleme 2020-2021 eğitim öğretim yılında Konya il merkezi Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerinde bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapmakta olan 341 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak okul öncesi öğretmenlerinin olası çocuk ihmal ve istismarı belirtilerini ortaya koymak amacıyla Çırak Karadağ, Sönmez, ve Dereobalı (2014) tarafından geliştirilen “Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği” ile öğretmenlere ait demografik bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde, IBM SPSS 26.0 (IBM Corp., 2019) programından yararlanılmıştır. Bulguların analizi yapılırken, demografik bilgilerini belirlemek için frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşılanmadığından ikili grup karşılaştırmaları için Mann-Whitney U-Testi, değişkenlerin normal dağılım varsayımının karşılandığı gruplarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmaması, çocuk sayısı, mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin yaşı, ihmal ve istismara ilişkin hizmet içi eğitim alıp almama, lisans eğitimleri süresinde ders alıp almama değişkenlerine göre çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının farklılaştığı ve öğretmenlerin ölçekten aldığı puanlar sonucunda ihmal ve istismarı tanıma durumlarının yüksek olduğu araştırma bulguları arasındadır.

Bilim Kodu: 11007

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, ihmal, istismar, çocuk, öğretmen

Sayfa Adedi:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKINCI COŞGUN

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION OF PRE-SCHOOL TEACHERS' RECOGNITION OF
CHILD NEGLIGENCE AND ABUSE IN TERMS OF DEMOGRAPHIC
VARIABLES

(Master's Thesis)

Emine ifti, Aksaray 2022

ABSTRACT

This research was carried out to examine preschool teachers' recognition of child neglect and abuse in terms of demographic variables. In the study, the status of pre-school teachers' recognition of child neglect and abuse, the gender, age, marital status of the teachers, whether they have children, their professional seniority, whether they received in-service training on neglect and abuse, whether they took courses on child neglect and abuse in their undergraduate education were determined. It was examined whether it changed according to the scores they received from the scale.

The research is a study in the general scanning model design, and its sample consists of 341 preschool teachers working in independent kindergartens and kindergartens in Meram, Selçuklu and Karatay districts of Konya city center in the 2020-2021 academic year.

ırak Karadağ, Sönmez, and Dereobalı (2014) in order to reveal the possible signs of child neglect and abuse of preschool teachers , and the demographic information of the teachers were obtained through the personal information form prepared by the researcher. has been collected.

In the analysis of the data obtained, IBM SPSS 26.0 (IBM Corp. , 2019) program was used. While analyzing the findings, frequencies and percentages were calculated to determine their demographic information. Since the normal distribution assumption of the variables was not met, Mann - Whitney U-Test was used for paired group comparisons , and one-way analysis of variance (ANOVA) tests were used in groups where the normal distribution assumption of the variables was met. As a result of the research, it was found that there was no significant difference between preschool teachers' recognition of child neglect and abuse in terms of gender, marital status, having children, number of children, and professional seniority. In addition, it is among the research findings that the status of recognizing child neglect and abuse differs according to the variables of teachers' age,

whether they have received in-service training on neglect and abuse, whether they have taken courses during their undergraduate education, and that teachers' recognition of neglect and abuse is high as a result of the scores they get from the scale.

Science Code: 11007

Key Words: Pre-school, neglect, exploitation, child, teacher

Page Number:

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül AKINCI COŞGUN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.5. Araştırmanın Varsayımları	10
1.6. Tanımlar.....	10
BÖLÜM II.....	11
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Çocuk İhmali ve Çeşitleri	11
2.1.1. Fiziksel İhmal	13
2.1.2. Duygusal İhmal.....	13
2.1.3. Cinsel İhmal.....	14
2.1.4. Eğitimsel İhmal.....	14
2.1.5. Tıbbi İhmal	14

2.2. Çocuk İstismarı ve Çeşitleri.....	15
2.2.1. Fiziksel İstismar	16
2.2.2. Duygusal İstismar	18
2.2.3. Cinsel İstismar	19
2.3. Aile İçi Cinsel İstismar: “Ensest”.....	22
2.4. Çocuk İhmal ve İstismarında Risk Faktörleri	23
2.4.1. Çocukla İlgili Risk Faktörleri	24
2.4.2. Aile İle İlgili Risk Faktörleri	25
2.4.3. Toplumsal Risk Faktörleri.....	25
2.5. Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme.....	26
2.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmali ve İstismarının Önlenmesi, Belirlenmesi ve Bildirilmesindeki Rolü.....	27
2.7. İlgili Araştırmalar	29
BÖLÜM III.....	34
3. YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2.Evren ve Örneklem.....	34
3.3.Veritoplama Araçları.....	38
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu:	38
3.3.2.Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (Child Abuse and Neglect Signs Scale- CANSS):	38
3.4. Veritoplama Süreci.....	39
3.5. Verilerin Analizi.....	39
BÖLÜM IV	42
4.BULGU VE YORUMLAR.....	42
4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre İhmal ve İstismarı Tanıma Durumuna İlişkin Bulgular	42
4.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyetine Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	42
4.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	43
4.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumuna Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	43
4.1.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumuna Göre İhmal	

ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	44
4.1.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sayısına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	45
4.1.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	45
4.1.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimi Alıp Almama Durumuna Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	46
4.1.8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Lisans Eğitimi Süresince Ders Alıp Almama Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular	47
4.1.9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular	48
BÖLÜM V	49
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	49
5.1.Sonuç ve Tartışma	49
5.2. Öneriler	55
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	77
EK.1: Kişisel Bilgi Formu	77
EK.2: Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (Örnek Maddeler).....	78
Ek.3: Ölçek İzin Belgesi	79
EK.4: Etik Kurul İzni	80
EK.5: Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Resmi İzin Belgesi	81
TEZ DEĞERLENDİRME FORMU.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	35
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olup Olmama, Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları	37
Tablo 3. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre U-testi Sonuçları.....	42
Tablo 4. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre ANOVA Sonucu	43
Tablo 5. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre U-testi Sonuçları	44
Tablo 6. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre U-testi Sonuçları	44
Tablo 7. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sayılarına Göre ANOVA Sonucu.....	45
Tablo 8. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre ANOVA Sonucu.....	46
Tablo 9. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Göre U-testi Sonuçları	46
Tablo 10. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Lisans Eğitimleri Süresince Ders Alma Durumuna Göre U-testi Sonuçları	47
Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin İhmal ve İstismarı Tanıma Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistik	48

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

CANSS	: Child Abuse and Neglect Signs Scale (Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği)
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu)

BÖLÜM I

Bu bölümde; giriş, problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın varsayımları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.GİRİŞ

Erken çocukluk döneminde gelişim, doğum öncesi aşamadan başlayarak çocuğun sekiz yaşına kadar olan fiziksel, bilişsel, dil ve sosyo-duygusal gelişimini ifade eder. Bu yıllar, gelişimin en hızlı olduğu ve sürekli ilerlemenin kaydedildiği yıllardır. Bu yıllardaki gelişim, çeşitli ortamlarda (ev, okul, sağlık tesisleri, toplum temelli merkezler) kazanılan deneyimlerle gerçekleşir ve geniş bir yelpazeyi içerir (Manik Manas, 2020). Bu geniş yelpaze çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini ele almakta ve bu gelişimi etkileyecek tüm girişimleri kapsamaktadır (Bertan vd., 2009). Erken çocukluk döneminde ebeveynleri ya da bakım verenleri tarafından temel ihtiyaçları yeterli ve zamanında karşılanan çocuklar; gelecekte kendine güvenen, öz saygısı yüksek ve insan ilişkilerinde olumlu davranış sergileyen bireyler olma yolunda ilerleyeceklerdir (Amato ve Fowler, 2002; Maccoby,1992; Sümer vd., 2010; Şahin ve Aral, 2012; Şentürk, 2012; Yörükoğlu, 2000).

Eğitim, çocuğun kişiliğini biçimlendiren, ona yaşamın kurallarını anlatan, bir birey olması için gerekli bilgileri sunan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Poyraz ve Dere, 2001). Bu yıllarda formal eğitim kurumlarında çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimi ile iyi alışkanlıklar kazanmaları ve ilköğretime hazırlanmalarını amaçlayan eğitim kademesi okul öncesi eğitim olarak adlandırılmaktadır (Baran, Yılmaz ve Yıldırım, 2007).

Toplumun temelini oluşturan çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının sağlanması ve korunması önem taşımaktadır. Çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesi bu ihtiyaçlarının giderilmesine bağlıdır. Bu ihtiyaçların dengeli bir şekilde karşılanması

çocuğun topluma kazandırılması ve sağlıklı bir birey olması açısından önemlidir (Altındağ ve Sağlam, 2012).

Yapılan araştırmalar gerekli bakımı alamayan ve/ veya ihmal edilen çocukların, diğer çocuklara kıyasla fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal anlamda daha fazla sorun yaşadıklarını göstermektedir (Baginsky, 2003; Beissel, 2007; Bornstein ve Zlotnik, 2008; Can, 2016; Davidov ve Grusec, 2002; Herman-Giddens vd., 1999; Hildyard ve Wolfe, 2002; Shipman vd., 2005). Bununla birlikte temel gereksinimlerinin gereken şekilde ve zamanında karşılanması, çocuğun topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır (Nelsen, Lott, ve Glenn, 2007; Solter, 2020; Sümer, Gündoğdu Aktürk, ve Helvacı 2010; Şakır Selimhocaoglu, 2011).

Evrensel bir problem olarak kabul edilen çocuk ihmal ve istismarı, çeşitli toplum ve kültürlerde farklı şekillerde yorumlanmaktadır (Akdaş, 2005; Can Yaşar, Şenol, ve Akyol, 2015; Topbaş, 2004; Tugay, 2008). Çocuk ihmali ve istismarı; anne, baba veya çocuğun bakımını üstlenen bireyler tarafından çocuğa uygulanan, toplumsal kurallar ve bilirkişiler tarafından uygunsuz veya zarar verici olarak nitelendirilen, çocuğun büyüme ve gelişimini aksatan veya sınırlandıran eylem ya da eylemsizlikleri kapsamaktadır. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucunda çocuğun fiziksel, cinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur (Kaya, 2017; Taner ve Gökler, 2004).

Kurtay (2012)'a göre "çocuk istismarı" çocuğun ailesi, çevresindeki bireyler veya devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikolojik gelişimi olumsuz etkileyen davranışlar olarak tanımlarken, "çocuk ihmali" ise çocuğun bakımından birinci derece sorumlu olan kişilerin fiziksel ya da duygusal gelişimi için gerekli ihtiyaçları yerine getirmemesi olarak tanımlamaktadır. İhmal ve istismarı birbirinden ayıran faktör istismarın etkin, ihmalin ise edilgen olmasıdır. Yani istismarda çocuğa yapılmaması gereken davranışların yapılması söz konusu iken, ihmalde ise yerine getirmesi gereken temel görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi söz konusudur (Aktaş Altunsu, 2004; Erermiş, 2001; Şahin, 2002; Taner ve Gökler, 2004). Yapılan araştırmalar, çocuğu istismar ve ihmal eden bireylerin %95'inin; çocuğun bakımından, beslenmesinden ve güvenliğinden sorumlu birinci derecede yakın bireylerin olduğunu göstermektedir (Yalçın, Koçak, ve Duman, 2014).

Dünyanın birçok ülkesinde gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun çocuk kötü muameleyle

uğrayabilmektedir. Bazı çocuklar yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayan şartlarda çalıştırılırken, bazı çocuklar da savaş ortamında yaşamak zorunda kalmaktadır. Bazı çocuklar ise aileleri tarafından terk edilmiş ve yoksun bırakılmışlardır. Bu çocuklar temel ihtiyaçlarını karşılayamamakta, hatta bazılarında engellik durumu ortaya çıkabilmekte ya da yaşamlarını yitirmektedirler (Pala, 2011). Şakır Selimhocaoglu (2011) tarafından yapılmış olan çalışmada, çocuğa gösterilen sevginin koşulsuz olması ve çocuğun temel gereksinimlerinin gereken şekilde karşılanması durumunda, çocuğun toplumun düzenine kolayca uyum sağlayacağına değinilmektedir. Borntein ve Zlotnik (2008) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise ilgisiz anne baba tutumuna sahip olan ailelerin çocukları, uzun vadede ihmal ve kötü muamele gibi olumsuz durumlara maruz kalabilirler. Ayrıca iki yaşından itibaren ilgisiz bir anne ile yaşayan çocukların, kendini değerli hissetme, güvenli bağlanma, fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerinin yetersiz olduğu görülmüştür.

Türkiye'nin 4 Eylül 1990 yılında imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi (Convention on the Rights of the Child), dünyadaki çocuk ihmal ve istismarının önüne geçebilmek ve çocukların haklarını savunmayı amaçlamıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi ile birlikte çocuk hakları, insan hakları kavramı içinde yer almış, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmeyle ilgili bütün sorumlulukların göz önünde bulundurulması zorunlu hale gelmiştir (Polat, 2007). Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, çocukların tüm açıdan sağlıklı yetiştirilmeleri, çocuk ihmal ve istismarı konusunun bireysel ve toplumsal boyutta kapsamlı bir şekilde ele alınmasını zorunlu tutulmuştur (Tunca ve Özer, 2015). Çocukların koruyucu bir ortamda bulunması bedensel ve zihinsel açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olmalarını, kendilerini gerçekleştirme duygusuna sahip olma ihtimallerini artıracak; ihmal ve istismara maruz kalma riskini de azaltacaktır. Böylece diğer insanların hakkına saygı duyan ve onlara değer veren çocukların yetişmesine zemin hazırlanmış olacaktır (Bellamy, 2004).

Çocuğun sağlıklı büyümesi, gelişmesi ve korunmasında, ihmal ve istismar vakalarının erken tespit edilmesinde öğretmenlerin katkısı çok önemlidir (Can, 2016; Karaman Kepenekçi ve Nayır, 2012; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Çünkü çocuk aile ortamında yaşadığı birçok olumsuz olayı okula taşıyabilmektedir. Bu durumda, çocuğun aile ortamında yaşadığı olumsuz olayları fark etmesi beklenen ilk kişi öğretmenidir (Erginer, 2007). Öğretmenin çocukta meydana gelen ani davranış değişiklikleri, saldırgan davranışları, duygusal hasarı fark etmesi ve ders başarısının düşmesi gibi durumlarda sorunu araştırma yoluna girmesi, bu problemlerin artmadan çözüme kavuşturulmasında

oldukça önemlidir (Beyazova ve Şahin, 2001; Kenny ve McEachern, 2002). Bu noktadan hareketle çocuklarla sürekli etkileşim halinde olan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı belirtileri ve risklerini fark etme, önleme ve müdahale etme konularında bilgi sahibi olmaları hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın alana katkı sağlayacağı ve bu konu üzerinde çalışan uzmanlara fikir verici bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Çocuk ihmal ve istismarı, antik çağdan günümüze kadar devam etmektedir. Ancak bu dönemlerde çocuk ve yetişkinlerin gelişim sürecindeki farklılıklara rağmen çocukluk, ayrı bir dönem olarak ele alınmamıştır. Yeni çağa geçiş ile birlikte çocuğun kendine has fiziksel ve zihinsel bir özelliğini olduğu ve “çocukluğun” ayrı bir dönem olarak ele alınması gerektiği vurgulanmıştır (Ayan ve Kocacık, 2009).

Geçmişten günümüze doğru ihmal ve istismar davranışları bir bütün olarak incelendiğinde; çocukların çaresiz ve savunmasız olması, maruz kaldığı şiddeti anlatma kapasitesinin sınırlı olması ve anne-babalarına bağımlı olmaları sebebiyle ihmal ve istismara daha da açık hale gelmişlerdir (Ata, 2019).

Çocuk hakları açısından yaşanan en önemli gelişme ise, 20 Kasım 1969 tarihinde yayımlanan “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi” dir. Bu bildirge ile çocuğun refahı göz önünde bulundurularak çocukların sağlıklı yetiştirilmeleri, sahip oldukları bütün hakların korunması hususunda kanunlar oluşturulmuştur (Özdemir ve Ruhi, 2016).

Birçok çocuk öncelikle anne-babaları, ardından da toplum tarafından ihmal ve istismara maruz kalmaktadır (Şimşek, 2015). Tıbbi, hukuki ve toplumsal açıdan önemli bir yeri olan çocuk ihmal ve istismarı uzun yıllardan beri varlığını göstermektedir. Türkiye’de de uzun yıllardır konu ile ilgili araştırmaların yapılması ile birlikte bu durum daha çok gündeme gelmeye başlamıştır (Bahçecik ve Kavaklı, 1993). Erol (2004) ’un yaptığı araştırmada, anne-babanın çocuklarına uyguladığı fiziksel istismarın sonuçlarını incelemiştir. Buna göre çocukların %50’si anne veya babası tarafından yalnız tokata maruz kaldıkları, diğer %50’si ise terlikle dayığa maruz kalanlar ve kulağı çekilenler olarak gruplandırılmıştır. Ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kalan çocukların %70’i kendi çocuklarına fiziksel istismarı uygulama olasılığının arttığını ve şiddetin çocuk için büyük bir problem olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

Fiziksel istismarın fiziksel ceza ile ilişkisini inceleyen bir diğer araştırmada ise, çocukluğunda ailesi tarafından uzun süre fiziksel istismara uğramış ve cezalandırılmayı

hak etmediğini düşen bireylerin kendi çocuklarına daha az fiziksel istismar uyguladığını bunun yanı sıra çocukluğunda ailesi tarafından uzun süre fiziksel istismara uğramış ve cezalandırılmayı hak ettiğini düşünen bireylerin ise, kendi çocuklarına daha fazla fiziksel istismar uyguladığı görülmektedir (Rodriguez ve Price, 2004). Buna göre çocukluğunda ailesi tarafından fiziksel istismara maruz kalma süresi ile bireylerin bunu hak edip, hak etmediklerini düşünmeleri, bireylerin şiddeti kendi çocuklarına yansıtmaları üzerinde etkili olabilmektedir.

Bir toplumun geleceğinin sağlam temeller üzerine oturabilmesi ve gelişme gösterebilmesi çocukların bedensel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını sağlıklı bir şekilde karşılayabilmesi ile mümkün olmaktadır. Bireyin büyüme, gelişme, olgunlaşma ve kişilik gelişiminin önemli bir kısmının tamamlandığı okul öncesi dönemin sağlıklı bir şekilde geçirilmesinde ailede verilen eğitimin yanı sıra nitelikli okul öncesi eğitim de desteklemektedir (Erdoğan, 2019). Okul öncesi sınıflarında çocuklar günün yarısından fazlasını okulda geçirmektedirler. Öğretmenin çocuğun okuldaki davranışsal değişimleri gözlemlemesi, yaşlıları arasındaki farkı ayırt etmesi, çocuk ihmal ve istismarı risk potansiyelini tanıma, önleme ve bildirilmesi konularında önem taşımaktadır (Dilsiz ve Mağden, 2015). Bu durum dikkate alındığında, eğitim kurumlarında çalışan tüm öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgi sahibi olması önemlidir. Bu sebeple tüm ihmal ve istismar çeşitlerinin tespit edilmesi ve önlenmesinde okul öncesi eğitim kurumlarının, özellikle de okul öncesi öğretmenlerinin katkısı oldukça önemlidir (Baginsky, 2003). Yapılan araştırmalar, öğretmenin görev ve sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirdiği takdirde, çocuğun kendini güvensiz bir ortamda hissettiği, yaşadığı olumsuz olayları, aile içinde maruz kaldığı cinsel istismar vakalarını öğretmenine anlattığını ortaya koymaktadır (Knoll, 2010; Koçtürk, 2018; Mitchell, 2010). Bu durumda öğretmenin nasıl bir yol izleyeceğini bilmesinin önemli olduğu ifade edilebilir (Kenny ve McEachern, 2002). Öğretmenlerin çocuk sahibi olup olmama, medeni durumu, cinsiyeti, geçmişinde istismar ve ihmale maruz kalıp kalmama durumu, ihmal ve istismarla ilgili eğitim alıp almama durumu gibi birçok faktör, çocuk ihmal ve istismarını bildirmesinde etkili olabilmektedir. Bu faktörler öğretmenin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bilgi seviyesinin hangi düzeyde olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir (Webster, O'Toole, O'Toole, ve Lucal, 2005).

Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) (United Nations International Children's Emergency Fund) verilerine bakıldığında dünyada iki-dört yaş

aralığında olan çocukların, ebeveynleri ya da bakım veren kişi tarafından psikolojik şiddete ve fiziksel cezaya maruz kaldığını tespit edilmiştir. Ayrıca bir-19 yaş aralığında bulunan 15 milyon kız çocuğunun cinsel ilişkiye ya da herhangi bir cinsel eyleme zorlandığı belirtilmiştir (UNICEF, 2017). Türkiye’de Ceza Mahkemeleri’nde cinsel istismar davalarındaki suç sayısı 2012 yılında 17 bin 589 iken, bu sayı 2019 yılında 22 bin 689’a yükselmiştir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2019). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine bakıldığında emniyete gelen veya getirilen çocukların suça yönelme davranışlarının 2019 yılında, 2018 yılına göre %5,8 oranında artarak 511 bin 247 olmuştur. Bu çocukların %46,1’inin mağdur olarak, %32,9’unun suç işleyerek emniyete geldiği tespit edilmiştir. Suç işleyen çocukların %53,8’inin erkek, %46,2’sinin kız çocuğu olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2020).

İhmal ve istismarın çeşidi, süresi, şiddeti ne olursa olsun her çocuk için tehlikelidir. Çocukların ihmal ve istismara maruz kalması onların sosyal-duygusal gelişimleri başta olmak üzere pek çok açıdan sorun yaşamalarına sebep olmaktadır (Aktay, 2020; Kefeli ve Haktanır, 2018; Kök, 2019; Pala, Ünalacak, ve Ünlüoğlu, 2011). Ayrıca aile içi sorunlar, psikolojik sorunlar ve akademik hayatlarında da problem yaşadığı görülmüştür (Duran ve Duran, 2021).

Bu bağlamda kendi haklarını, bedenini savunamayacak durumda olan çocukların gelecek yıllarda hayatın gidişatını olumsuz etkileyecek ihmal ve istismar olayları, yalnızca ebeveynleri, çocuk psikologlarını, öğretmenleri değil dünya üzerinde yaşayan tüm insanları ilgilendiren önemli bir sorundur (Sarı, 2010).

Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların ailesi dışında öğretmenleriyle de çok vakit geçirdiği bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin ihmal ve istismara maruz kalan çocukları tespit etmeleri ve gerekli yerlere bildirmeleri konusunda bilgi sahibi olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu noktadan hareketle yapılan araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin cinsiyetine göre değişiklik göstermekte midir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin yaşına göre değişiklik göstermekte midir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin medeni durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin çocuk sahibi olup olmaması durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin mesleki kıdemine göre değişiklik göstermekte midir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin ihmal ve istismara yönelik hizmet içi eğitim alma durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları öğretmenlerin lisans eğitimlerinde ihmal ve istismara yönelik ders alıp almama durumuna göre değişiklik göstermekte midir?
8. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeğinden aldıkları puanlara göre değişiklik göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de zaman içinde çocuklara temel hakların sağlanması, sağlık alanındaki ilerlemelerle birlikte çocuğun sağlığına verilen önem artmış ve ölümler azalmıştır. Bunun yanı sıra çocuğun beslenme, barınma, giyinme, eğitim gibi temel hakları en üst düzeyde faydalanmasına olanak sağlamıştır. Günümüz dünyasında olumlu bir ilerleme olmasına rağmen basında ve toplumda çocukların suç işlediği, madde kullandığı, ihmal edildiği ve kötü davranışlara maruz kaldığı görülmektedir. Bazı sosyo-kültürel etkenler ve işsizlik gibi nedenler çocukların ihmal ve istismara maruz kalma riskini arttırmaktadır (Bayhan,1998; Bulut, 1996; Ünsal, 1998).

Ailenin eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması, evde erkek otoritesinin kabul edilmesi, hem ev hem de okul ortamında dayanın disiplin yöntemi olarak benimsenmesi gibi faktörler etkilidir (Yalçın, 2011).

Çocuk ihmal ve istismarını önlemek çaba gerektiren, zor ve uzun bir süreçtir. Bu sebeple çocuk okula başladığı andan itibaren devamlı iletişim kurduğu öğretmenlerin bu konuya ilişkin farkındalıkları arttırılmalıdır (Kalaça ve Kalaça, 2000). Çocukların yaşantılarında önemli bir yere sahip olan öğretmenler, aileler üzerinde de etkilidir (Tugay, 2008). Öğretmen ailelere ihmal ve istismarın ne anlama geldiğini, çeşitlerini, belirtilerini, hangi davranışların ihmal ve istismar kapsamında ele alındığını ve çocuk üzerindeki etkilerini anlatarak ailelerin bu konuya yönelik farkındalık kazanmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak çocuğun korunmasında, ailenin bilinçlendirilmesi ve istismarcı aile olmalarını önleme konusunda öğretmen önemli bir işleve sahiptir (Akgiray, 2007).

Yurt dışında yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda yeteri kadar bilgi ve deneyimlerinin olmadığı, ihmal ve istismar belirtilerini fark etme ve yetkili kurum ya da kuruluşlara bildirme konusunda kendilerini yetersiz hissederek güven problemi yaşadıkları tespit edilmiştir (Kenny, 2001; Kenny, 2004; Toros ve Tiirik, 2016; Walsh ve Farrell, 2008). Dolayısıyla istismarı fark edemeyen öğretmenler, raporlama prosedürlerinde zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Raporlama prosedüründe öğretmen SHÇEK (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerine veya ALO 183 telefon hattını arayarak yetkili mercilere bildirmelidir. Ardından yazılı prosedürlere uygun olarak rapor yazılmalıdır. SHÇEK'in raporun incelenmesinde yeteri kadar delillerin olması halinde rapora dayanılarak soruşturma açılacaktır (İnsan Hakları Derneği, 2008). Öğretmen ihmal ve istismarı tanıyabilmesi için çocuk haklarını çok iyi bilmeli ve ihmal-istismarın bilgi ve riski tanıma düzeyleri hakkında eğitim almalıdır (Dilsiz ve Mağden, 2015). Fayez, Takash, ve Al-Zboon (2014) yaptığı çalışmada, çocuk istismarı konusunda eğitim alan öğretmenlerin istismar vakalarının tespit edilmesinde kendilerine güvendiklerini ancak istismar belirtilerini ortaya çıkarmada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler istismarın fiziksel ve davranışsal belirtilerine ilişkin bilgi sahibi olmadıklarını da ifade etmiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar vakalarıyla karşılaştığında hangi yetkili mercilere bildirecekleri konusunda bilgi

eksikliklerinin olduğu gör÷lmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2015; Dönmez, 2009; Erol, 2007; Sarıbaşı, 2013; Tugay, 2008). Duman vd. (2019) tarafından yapılan bir başka araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı ile daha önceden karşılaşma durumları, mesleki deneyimleri ve bu konu ile ilgili eğitim alma durumları gibi faktörlerin ihmal ve istismar belirtilerini tanıma düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gör÷lmüştür.

Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgilerinin sınırlı olduğu gör÷lmektedir (Alim Doğan, 2019; Barlık, 2018; Can, 2016; Erol, 2007; Kefeli, 2016; Kürklü, 2011; Pala, 2011; Sarıbaşı, 2013; Tugay, 2008).

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıkları ne kadar artarsa, bu tür vakaların tespit edilmesi o kadar kolaylaşacaktır (Tugay, 2008). Dolayısıyla okul öncesi öğretmenlerinin konuyla ilgili bilgilendirilerek farkındalıklarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması, ihmal ve istismara maruz kalan çocukların tespit edilip yetkili kurum ve kuruluşlara bildirilerek erken dönemde müdahale edilmesine katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda atılacak adımlar, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgi edinmeleri ve farkındalık kazanılmalarına, hangi davranışların çocuk ihmal ve istismarı olduğuna karar vermelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görevlerinden biri de ihmal ve istismara maruz kalan ya da kalma ihtimalinin bulunduğu durumlarda çocuktaki değişiklikleri fark edebilme, önleyebilme, doğru kurum ya da kuruluşlara bildirme becerisine sahip olabilmesi ve gerekli müdahaleyi yapabilmesidir (Dereobalı, Çırak Karadağ ve Sönmez, 2013). Bu doğrultuda çocuklarla yakın etkileşim halinde olan öğretmenlerin konuya ilişkin farkındalıklarının sağlanması, gerek durumun saptanması gerekse erken dönemde müdahale edilmesi açısından oldukça önemlidir (Erol, 2007; Kaya, 2017; Tugay, 2008; Yetiş, 2017). Bu sebeple okula başladığı andan mezun oluncaya kadar ailesi dışında çocuğun en çok birlikte vakit geçirdikleri kişiler olan okul öncesi öğretmenlerinin, çocuk ihmal ve istismarına ilişkin bilgi düzeyleri arttırılmalıdır. Bunu yaparken de durumun tespit edilmesi, kayıt altına alınması, gerekli yasal süreçlerin başlatılması konusunda uygulamalar geliştirilmelidir (Kürklü, 2011).

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını bildirmeye yönelik bakış açılarının incelenmesi,

kanunla ilgili değişikliklerin tasarlanması, konuyla ilgili bilincin arttırılması, öğretmenlere bildirim süreci konusunda gerekli bilgilendirilmelerin yapılması ve konu ile ilgili geniş çaplı okul temelli stratejilerin desteklenmesi önemli bir işleve sahiptir. (Akdaş, 2005). Sonuç olarak okul öncesi öğretmenleri çocuk ihmal ve istismar vakalarıyla karşılaştıklarında neleri yapıp ya da neleri yapmaması konusunda önleyici tedbirlerin alınmasını ve politikaların belirlenmesine yardımcı olacaktır. Böylece erken dönemde müdahale edilerek çocuk ihmal ve istismarının yaşanmasının önüne geçilebilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan araştırma;

- Konya ili merkez ilçelerinden Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerinde bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapmakta olan 341 okul öncesi öğretmenin “Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri” isimli ölçeğe verdikleri cevaplardan toplanan verilerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin ölçekteki soruları içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Çocuk: 18 yaşına kadar olan her birey çocuktur (Sarıbaş, 2013).

Çocuk İhmali: Çocuğun bakımından sorumlu olan aile bireylerinin ve diğer yetişkinlerin; çocuğun ilgi, sevgi, beslenme, barınma, giyinme, eğitim, sağlık ve tıbbi gereksinimlerini karşılamaması ve bunun sonucunda çocuğun gelişiminin olumsuz etkilenmesidir (Kanak, 2011).

Çocuk İstismarı: Toplumdaki yetişkin bireylerin, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde çocuğun sağlıklı büyümesini, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz etkileyen davranışları kapsamaktadır (Aktaş Altunsu, 2004).

BÖLÜM II

Bu bölümde çocuk ihmali ve çeşitleri, çocuk istismarı ve çeşitleri, çocuk ihmal ve istismarında risk faktörleri, çocuk ihmal ve istismarını önleme, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarının önlemesi, belirlenmesi ve bildirmesindeki rolü ile ilgili araştırmalar başlıklarına yer verilmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk İhmali ve Çeşitleri

Çocuk ihmali kavramı, farklı ülkeler ve meslek grupları tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. İhmalin tanımı üzerindeki farklılıklar, aşağıdaki soruları yanıtlarken fikir birliğinin olmamasına dayanmaktadır;

- * *“Bir çocuğa bakmakla ilgili minimum gereksinimler nelerdir?”*
- * *Bir ebeveynin veya başka bir bakıcının hangi eylemi veya eylemsizliği ihmal davranışı oluşturur?*
- * *Ebeveynin veya bakıcının eylemi veya eylemsizliği kasıtlı mı olmalı?*
- * *Eylemin veya eylemsizliğin çocuğun sağlığı, güvenliği ve esenliği üzerinde nasıl bir etkisi var?*
- * *Yeterli yiyecek, barınak, koruma veya giyecek "sağlayamama veya sağlamama" nedir?*
- * *“Başarısızlık veya koruyamama” dâhil edilmeli midir?*
- * *Eylem veya eylemsizlik, ihmalden ziyade yoksulluğun bir sonucu mudur?” (DePanfilis, 2006).*

Bu sorularla birlikte genel bir tanım yapmak gerekirse, çocuk ihmali; çocuktan sorumlu kişilerin çocuğun beslenme, barınma, sağlık, eğitim, duygusal gelişim ve gözetim gibi temel ihtiyaçlarını yerine getirememesi şeklinde tanımlanabilir (Crosson-Tower, 2003; Kara, Biçer, ve Gökalp, 2004; Yıldız, vd., 2017).

Bir başka tanıma göre çocuk ihmali “*en azından, bir ebeveynin veya bakıcının ölümü, ciddi fiziksel veya duygusal zararla, cinsel istismarla veya sömürüyle sonuçlanan herhangi bir yakın tarihli eylem veya eylemsizliği veya herhangi bir eylemde bulunmama durumunu ortaya çıkaran bir eylem veya eylemde bulunmama*” olarak tanımlanmaktadır (Akbaş, 2002).

Yapılan araştırmalar, ihmal davranışının çocuk küçük yaşta başlandığını ve genellikle ev ortamında uygulandığı için tespit edilmesinin zorlaştığını göstermektedir (Akço vd.,2013; Taner ve Gökler, 2004; Tenney-Soeiro ve Wilson, 2004). Çocuk ihmalinin temelinde, ailedeki bireylerin çocuğu ile ilgili görev ve sorumlulukları yerine getirmemesi, ailenin çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını fark edememesi ya da ihtiyaçların giderilmesi için gerekli çabayı göstermemesi bulunmaktadır (Hicks ve Stein, 2015).

Çocuk ihmalinin en temel belirtisi, çocuklarda görülen konuşma bozukluğu olarak karşımıza çıkmaktadır. İhmal eden anneler çocuklarına yeteri kadar sözel ve işitsel olanaklar sunmadıkları için çocuğun sözel iletişim becerileri olumsuz yönde etkilenmekte, dolayısıyla çocukla iletişim kurmakta güçlük yaşanmaktadır (Polat, 2015).

Okul öncesi dönemde ihmale maruz kalan çocuklarda bazı sorunlar dikkat çekmektedir. Bu sorunlar temel becerilerin gelişmemesi, içine kapanması, benlik algısının oluşmaması ve hiçbir şeyi umursamaması olarak sıralanabilir (MEB, 2011). İhmale maruz kalan çocuklar hem fiziksel olarak zarar görmekte hem de yetersiz büyüme ve gelişim özellikleri gösterebilirler. Ayrıca çocuğun uyuyamamasına ve kabus görmesine, gergin ve huzursuz olmasına, alt ıslatmasına sebep olabilir (Polat, 2007).

Alan yazına göre çocuklara yönelik ihmal beş farklı biçimde meydana gelmektedir. Bunlar;

1. Fiziksel İhmal
2. Duygusal İhmal
3. Cinsel İhmal
4. Eğitimsel İhmal
5. Tıbbi İhmal ‘dir (Aral ve Gürsoy, 2001; Erermiş, 2001; Kara Doruk, 2012; Polat, 2001; Şahin, 2002).

2.1.1. Fiziksel İhmal

Çocuğun beslenme, barınma, sağlık, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada yaşanan sıkıntılar ya da yoksulluk gibi etmenler fiziksel ihmal kapsamında ele alınmaktadır (Aral ve Gürsoy, 2001; Erermiş, 2001; Şahin, 2002; Vatansever, 2004). Bu ihmal türüne maruz kalan çocuklar fiziksel şiddete maruz kalmasalar bile yeterince beslenemeyen veya temizliğine dikkat edilmeyen çocuklardır. Bunun yanı sıra zehirlenme, kaza, yaralanma gibi durumlar da fiziksel ihmal olarak değerlendirilmektedir. Bu durum çocuğun sağlığını ve gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir (Kocaer, 2006). Alan yazında fiziksel ihmal dokuz farklı şekilde ele alınmaktadır. Bunlar; yetersiz beslenme, çocuğun yaşına ve iklim koşullarına uygun olmayan giysiler giyinmesi, yetersiz temizlik, yetersiz ev koşulları, kazalara karşı önlem alınmaması, intrauterin ihmal (anne karnındaki bebeğin ihmal edilmesi), terk, kovma ve diğer koruma güçlükleri (çocuğun aile bireyleri tarafından devamlı olarak negatif ayrımcılığa uğraması, ailenin çocukların sorumluluklarını üstlenmeyerek (babaanne, annearne veya dede) başkasına bırakması) şeklinde sıralanmaktadır (Erermiş, 2001; Şahin, 2002; Yıldırım, 2019).

2.1.2. Duygusal İhmal

Çocukların sevmeye, sevilme, ait olma, kendini değerli hissetme ve desteklenmeye ihtiyaçları vardır. Bu nedenle çocukların duygusal ihtiyaçları yeterli şekilde ve zamanında karşılanmalıdır. Duygusal ihmal çocuğun ihtiyaç duyduğu sıcaklık, yakınlık, ilgi ve sevgiden yoksun bırakılmasıdır. Duygusal ihmale maruz kalan çocuk kendi kendine yeterli olma, yakın ilişkiler kurma ve güvenli bağlanmada birtakım problemler yaşamaktadır (Kanak, 2015; Kocaer, 2006). Duygusal ihmal duygusal istismardan ayrı düşünülmemelidir. Duygusal ihmalin de duygusal istismar gibi tespit edilmesi oldukça zordur. Yaygınlığı kesin olarak bilinmemekle beraber göz ardı edilen bir kavramdır. Cinsiyet ayrımı olmaksızın hem kız hem de erkek çocuklarda görülmektedir. Duygusal ihmal genellikle bebeklik dönemi ile başlamaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Çocuğun suçu üstlenmesi, küçük düşürülmesi, sürekli eleştirilmesi, çocukla alay edilmesi ve çocuğa kötü söz söylenilmesi gibi davranışlar duygusal ihmale örnek verilebilir (Aktaş Altunsu, 2004; Yıldırım, 2019). Duygusal ihmale maruz kalan çocuklar endişeli, kaygılı, gergin, mutsuz, hedefleri olmayan, duygularını ifade edemeyen, içine kapanan, uyum sorunları yaşayan ve kendini yetersiz hisseden bireyler olabilir.

2.1.3. Cinsel İhmal

Cinsel ihmal; çocukları cinsel istismardan korumak için kayıtsız kalınması, gerekli önlemlerin alınmaması ya da cinsel eğitimin zamanında ve doğru bir şekilde verilmemesi olarak tanımlanmaktadır (Kara Doruk, 2012). Erken çocukluk dönemi çocukların cinsel kimliklerini kazandıkları kritik bir dönemdir. Çocuğun cinsel kimliğine uygun davranışlar sergilemesi ve uygun kıyafetler giymesi cinsel kimliklerini kazanmasında önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuk kendi cinsel kimliğini farkına varır ve kendi bedenini tanımaya çalışır. Burada önemli olan çocuğun sorularının yaşına ve gelişim düzeyine uygun olarak cevaplanmasıdır (Aktaş Altunsu, 2004; Karaman, 1993; Tugay, 2008).

2.1.4. Eğitimsel İhmal

Okul çağındaki çocukların okula kayıtlarının yaptırılmaması, sürekli devamsızlık yapmasını veya okuldan kaçmasının görmezden gelinmesi, çocukların bir işte zorla çalıştırarak eğitimlerin aksatılması ve özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara kaynaştırma eğitimleri de dâhil olmak üzere gerekli desteğin sağlanmaması gibi davranışlar eğitimsel ihmal kapsamında ele alınmaktadır (Ballı, 2010; Yolcu, 2011). Başka bir deyişle, çocuğun eğitimine devam edebilmesi için gereken maddi ve manevi ihtiyaçlarının bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde karşılanmaması, eğitim sistemindeki eksiklikler ve aksaklıkların çocuğun okul hayatını olumsuz olarak etkilemesidir (Yolcu, 2011).

2.1.5. Tıbbi İhmal

Çocuğun bakımını üstlenen anne-baba veya bakıcının, çocuğun ihtiyaç duyduğu tedaviyi reddetmesi, aksatması ya da devam eden tedavinin yarıda bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Vatansever, 2004). Tıbbi ihmalin birçok sebebi olabilir. Bunlar; ailenin eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması, sosyal güvencesinin bulunmaması, çocuğuna karşı düşmanca duygular beslemesi, hastaneye gidiş gelişlerinin zor olması, geleneksel yöntemlerin tedavide tercih edilmesi (kolu kırıldığında çıkıkçıya götürmek gibi), anne-babanın çocuğunun hastalığını farketmemesi ve uygulanan tedavinin anlaşılmaması şeklinde sıralanabilir (Şahin, 2002). Aynı zamanda hamilelik döneminde annenin uyuşturucu madde kullanarak bebeğin sağlık sorunları yaşamasına, doğum sonrasında bebeğin sağlık kontrollerinin aksatılması ve aşılarını zamanında yaptırmaması

gibi davranışlar tıbbi ihmal kapsamında ele alınmaktadır (Kefeli, 2016).

2.2. Çocuk İstismarı ve Çeşitleri

Geçmişten günümüze kadar çocuk istismarı kavramı farklı şekillerde ele alınmıştır. Bundan 50 yıl önce istismar olarak algılanmayan bir davranışın bugün istismar olarak algılandığı görülmektedir. Bunun sebebi, toplumun aldığı eğitim ile refah düzeyinin artmasına paralel olarak bu konuya yönelik bilincin artmasıdır (Canbaz, Turla, Aker, ve Pekşen, 2005). Örneğin geçmişte yetişkin bireylerin şiddeti, çocuk istismarı olarak değerlendirmedeği görülmektedir (Ergündüz, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)(World Health Organization) (2002) çocuk istismarı kavramını şöyle tanımlanmaktadır; *“Çocuğun sağlık, büyüme ve gelişmesinin olumsuz olarak etkilenmesine neden olan her türlü fiziksel ve/veya duygusal, cinsel, ihmal veya ihmale neden olacak ticari reklam amaçlı ya da diğer bütün etkileme şekilleri de dâhil olmak üzere her türlü tutum ve davranışlara maruz kalmasıdır”*

Çocuk istismarı genel anlamda, yetişkin bireylerin belli bir zaman diliminde çocuğun bedensel ve psikolojik sağlığına zarar veren ve kendi kültürüne uygun olmayan eylemleri kapsamaktadır (Ergündüz, 2010).

Çocuk istismarı tespit edilsin ya da edilmesin sosyal (toplumsal değer, kültür, aile yapısı ve aile içi ilişkiler) ve tıbbi boyutları (sağlıklı yaşam tarzı, sağlık kontrolleri, sağlık hizmeti) olumsuz etkilenmektedir (Ayan ve Kocacık, 2009; Koçtürk ve Yılmaz, 2018; Yılmaz vd., 2003).Çocukluk çağında fiziksel ve duygusal istismara maruz kalan bireyin ergenlik döneminde ise, bu travmanın izlerine rastlanabilir. Sonuç olarak bu dönemde benlik saygısının azalması, bağımsız davranışlar sergileme ve sosyal ilişkiler kurmada problemler yaşanmaktadır (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

İhmal ve istismarı birbirinden ayıran en temel faktör istismarın etkin, ihmalin ise edilgen olmasıdır. Yani istismarda çocuğa yapılmaması gereken davranışların yapılması söz konusu iken, ihmalde ise yerine getirmesi gereken temel görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi söz konusudur (Aktaş Altunsu, 2004; Erermiş, 2001; Şahin, 2002; Taner ve Gökler, 2004).

İstismar vakalarını değerlendirirken sadece çocuğun değil, hem anne-babanın hem de

istismarı uygulayan kişinin davranışları da dikkate alınmalıdır. İstismara yatkın bireylerde; genellikle anne-babanın yaşının küçük olması, çocukluğunda fiziksel istismara maruz kalması, alkol, kumar ve uyuşturucu madde kullanması, sosyo-ekonomik gelir düzeyinin düşük olması, eşlerden birinin vefat etmesi, çok sayıda çocuk sahibi olma ve anne-babanın boşanması gibi faktörler etkili olabilmektedir (Bildik, 2002; Şahin, 2001).

Alan yazında çocuklara yönelik istismar üç farklı biçimde ele alınmaktadır. Bunlar;

1. Fiziksel İstismar
2. Duygusal İstismar
3. Cinsel İstismardır (Aktaş Altunsu, 2004; Gökler, 2006; Turla, 2002).

2.2.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar; 18 yaşından küçük çocukların anne-babası, bakımını üstlenen ya da çevresindeki bireyler tarafından sağlığına hasar verecek biçimde yaralanmasıdır. Fiziksel yaralamada ise; bireyin elle ya da alet aracılığıyla dövülerek, sarsılarak, ısırılarak, yakılarak yaralanması söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004). Başka bir ifadeyle fiziksel istismar, yetişkinler tarafından otorite kurulu şiddet uygulayarak çocuğun beden sağlığına zarar verilmesi şeklinde tanımlanabilir. Çocukluğunda ailesi veya çevresi tarafından uzun süre fiziksel istismara maruz kalan çocuk ilerde çevresindeki diğer insanlara da fiziksel istismar uygulayabilmektedir (Doğanlı ve Karaörs, 2007).

Çocuk istismarı çeşitleri içinde en fazla gözle görülebilir belirtileri olan ve fark edilmesi en kolay fiziksel istismardır. En çok karşılaşılan fiziksel istismar ise çocuğun dövülmesidir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009; Polat, 2001). Yapılan çalışmalar, yaşı küçük olan çocukların anneleri tarafından daha fazla fiziksel istismara uğrarken, ergenlik dönemindeki çocukların ise babaları tarafından daha fazla fiziksel istismara uğradıklarını göstermektedir (Taner ve Gökler, 2004).

Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar ölüm ve sakatlanma riskli ile karşı karşıyadır. Fiziksel travmanın yanı sıra sosyal ve psikolojik travmalara da sebep olmaktadır. Psikolojik açıdan incelediğimizde çocuğun şiddetten etkilenmemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Her şiddet, çocuğun yaşantısında ruhsal bir iz bırakır ve bu şiddet gelecekteki yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilir. Bununla birlikte depresyon, dikkat

eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), yeme bozuklukları, düşük benlik algısı, çok genç yaşta cinsel ilişkiye girme, alkol ve uyuşturucu kullanma gibi olumsuz etkileri olabilmektedir. Ayrıca beyin gelişimi olumsuz etkilenecek öğrenme ile ilgili sorunlar ve zekâ gelişiminde yaşanan sıkıntılar sebebiyle akademik başarısının da düştüğünü bilinmektedir (UNICEF, 2013).

Yenibaş ve Şirin (2007)'e göre bu çocuklar; öfke, karşı gelme, içine kapanma, evden kaçma, intihar etme, aşırı saldırgan ya da çekingen olma gibi riskli davranışlar sergileme eğilimindedirler. Çocuklara uygulanan fiziksel istismarın derecesi ne olursa olsun bu bir suçtur ve çocuklar yasal olarak korunma hakkına sahiptir. Çocuklara uygulanan şiddet fark edildiği an tedavisi için gerekli kurum ve kuruluşlara başvurmak gerekmektedir.

Türkiye’de fiziksel istismar vakalarını tespit etmede birtakım güçlükler bulunmaktadır. Bunun sebebi şiddete maruz kalıp hastaneye getirilen çocuğun, ailesi veya bakımını üstlenen bireylerin istismarı gizlemeye çalışmalarıdır. Burada önemli olan husus travmalı çocuğa yaklaşırken fiziksel istismar olasılığının göz önüne alınması, dikkatli ve hassas bir şekilde çocuğa yaklaşılmasıdır (Topbaş, 2004).

Diğer önemli konu ise, istismarın kazaya bağlı mı yoksa istismara bağlı olduğunun belirlenmesidir. İstismar ve kaza arasında ayırım yapmak oldukça güçtür. İstismar vakasının kaza olarak değerlendirildiğinde çocuk istismar edildiği ve tekrar istismar riski olan ortama bırakılmış olur. Eğer yaralanma kazaya bağlı ise, anne-baba boş yere suçlanacaktır. Sağlık ekipleri bu iki ayrıma çok dikkat etmelidir. Çünkü bu hatanın bedelini hem çocuk hem de anne baba ödeyebilir. Bu yüzden sağlık ekipleri çocuğu muayene ederken hem anne babanın hem de çocuğun anlattığı öykü dikkatli bir şekilde dinlemelidir. Çocuğun muayene sırasındaki fiziksel bulgular ve anlatılan öykü, çocuğun gelişim düzeyi ve yapabilecekleri arasında bir çelişkinin var olup olmadığına dikkat etmelidir (Erol, 2007).

Fiziksel istismar vakalarını değerlendirirken ilk amacımız istismarı önlemek ve devam etmesini engellemektir. Ebeveynleri de eğitimlere dâhil ederek çocukta ortaya çıkabilecek psikolojik ve sosyolojik travmaları azalmasını sağlayarak çocukların güvenli bir hayat sürmesini sağlamaya çalışmaktır (Çakıcı, 2002).

2.2.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, tüm istismar çeşitlerinin odağında olan çok geniş bir kavramdır. Bu sebeple duygusal istismarın tanımlanması oldukça güçtür. Duygusal istismarın sınırları belirlenmeye çalışılsa da tanımı hakkında görüş birliğine varılamamıştır (Kanak, 2015). 1983'te yapılan Uluslararası Duygusal İstismar toplantısı sonucunda ortaya çıkan tanıma göre duygusal istismar, toplumsal ve bilimsel kriterlere göre çocukların ve bireylerin psikolojik açıdan yıkıma uğramasına sebep olan tüm davranışları kapsamaktadır (Kanak, 2015; Sarıbaş, 2013; Tugay, 2008).

Duygusal istismarın en geniş tanımı ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2006) tarafından çocuğun yaşı ve gelişim düzeylerini destekleyecek çevrenin sunulmaması olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğa birincil bağlanma figürünün (anne-baba ile duygusal bağın kurulmaması) sunulmaması, çevresindeki bireyler tarafından çocuğun sağlığına, fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve ahlak gelişimini zedeleyen eylem ya da eylemsizlikleri de kapsamaktadır. Bunun sonucunda çocuk topluma uyum sağlama, iletişim kurma, kendi potansiyelini ortaya çıkarma, sosyal ve duygusal becerileri kazanma gibi davranışlarda problem yaşamaktadır (WHO, 2006).

Duygusal istismarın önemli iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan birincisi gözle görülebilir somut belirtilerin bulunmamasıdır. İkincisi ise, tek başına görüldüğü gibi fiziksel ve cinsel istismarla da birlikte görülmesidir. Çocukluk döneminde fiziksel ya da cinsel istismara maruz kalan bir çocuk, aynı zamanda duygusal istismara maruz kalabilmekte, ergenlik döneminde ise genellikle duygusal istismar tek başına görülmektedir (Polat, 2015). Bu sebeple toplumda sık rastlanan ve tanı konulması en zor istismar çeşididir (Erol, 2007; Karaman, 1993).

Duygusal istismar; çocuk üzerinde etkili olan genellikle çocuğun güvendiği, tanıdığı, yakın çevresinde bulunan birey veya bireyler tarafından (aile, akraba, abi, abla, öğretmen vb.) uygulanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Anne-babanın ya da çevredeki bireylerin uyguladığı ve istismar olarak kabul edilen davranışlar reddetme, aşağılama, korkutma, yalnız bırakma, ahlaken bozma, sömürme, güven vermeyen tutarsız bakım şeklinde sınıflandırılmaktadır (Öztürk, 2007; Sibert vb., 2002; Siyez, 2003).

Toplumun her kesiminde görülen duygusal istismar, özellikle izole olarak yaşayan

ailelerde daha çok görülmektedir. Sosyo-ekonomik gelir düzeyinin düşük olması, ailede suç işleyen bireyin varlığı, olumsuz fiziksel ortam ve ailenin çocukluğunda istismar öyküsünün bulunması gibi faktörler etkilidir. Diğer risk faktörleri ise, ailenin çocuk yetiştirmede aşırı hoşgörölü ya da kayıtsız bir tutumu benimsemesidir. Ailenin çocuğunu özgür bırakması ve çocuğuna karşı aşırı hoşgörölü tutum sergilemesi, çocuğuna değer vermesi ve saygı duyması gibi algılanabilmektedir. Ancak bu durum çocukta sorumluluk almayan, ben merkezci ve empati kuramayan, kendi istek, duygu ve düşüncelerinin diğer insanlardan daha önemli olduğu anlayışını oluşturmaktadır (Yetiş, 2017).

Bunun yanı sıra, ebeveynlerin iletişimde devamlı olarak reddedici, aşırı koruyucu, tutarsız ya da kötü yola sevk edici davranışlar sergilemeleri de duygusal istismar riskini arttıran faktörlerdendir. Çocuk ailesi dışında öğretmenleri tarafından da aşağılayıcı davranışlara maruz kalabilmektedir. Çocukla alay etme, isim takma, sürekli olarak başarısızlığını eleştirme, görmezden gelme, notla tehdit etme ve kulağını çekme gibi örnekler duygusal istismara yol açan öğretmen davranışlarıdır. Bu çocuklar kendilerini çaresiz hissetmekte, ne yapacağını bilmemekte ve karşısındaki kişilere bağımlı hale gelmeye başlamaktadır (Doğanlı ve Karaörs, 2007). Duygusal istismarla ilgili alan yazın çalışmaları incelendiğinde karşılaşılan en önemli problem, anne-baba ya da çocuğun bakımından sorumlu bireylerin duygusal istismar olarak kabul edilen davranışları çocuk yetiştirme tutumu olarak benimsemeleridir. Bu istismarın temelinde ise sosyal ve kültürel yapılar etkindir. Bunun sonucunda çocuk sosyal ve psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Gökler, 2006; Kanak, 2015; Tugay, 2008).

2.2.3. Cinsel İstismar

Kanak (2011)'e göre çocuğa yönelik cinsel istismarı izah edebilmek için önce hukuki açıdan bu kavramı tanımlamak ve sınıflandırma yapmak daha faydalı olacaktır.

“Madde 103 - (1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

- a) *On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,*
- b) *Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.*

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Reşit olmayanla cinsel ilişki

Madde 104 - (1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Cinsel taciz

Madde 105 - (1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına hükmolunur” (Türk Ceza Kanunu [TCK], 2004, m103 ,m104, m105).

Kendisini koruyamayan ve savunamayan çocukların, kendisinden yaşça büyük bireyler tarafından zorla ya da ikna edilerek cinsel haz ve doyum sağlanarak ihtiyaçların giderilmesi için yapılan eylemleri kapsamaktadır (Kuğuoğlu, 2004; Topbaş, 2004).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2006) tarafından; cinsel istismar şöyle tanımlanmaktadır; “Çocukların büyüme ve gelişme sürecinde yeterli olgunluğa erişemediği, bilişsel olarak algılayamadığı ve kendi isteği ile mümkün olmadığı, kanunla çelişen ve yaşadığı sosyal çevrenin yasak olarak gördüğü cinsellik olarak tanımlanmaktadır.”

Cinsel istismar iki farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar, dokunma olmaksızın yapılanlar ve dokunmanın yer aldığı cinsel istismar olgularıdır (Erol, 2007; Polat, 2001). Cinsel istismara maruz kalan çocuklar, utandıkları için bu istismarı gizleyebilirler. Bu durumda istismara maruz kalma riski olan çocukları belirlemek önemlidir (Yılmaz, 2002). Cinsel istismarda en çok mağdur olan çocuklar; altı-11 yaş grubundaki çocuklardır. İkinci olarak sıfır-beş yaş gurubu, üçüncü olarak da 12-15 yaş grubu çocuklar gelmektedir. Genel olarak bakıldığında vakaların büyük bir kısmı küçük yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır. Kız çocukların erkek çocuklarına kıyasla cinsel istismara maruz kalma riski beş kat daha fazladır ve istismarcıların çoğu erkektir. Bu istismar sonucunda psikolojik ve sosyal yaşamlarının zarar görmesinin yanı sıra ölümle de sonuçlanabilmektedir (Everson ve Boat,

1990; Kara, Biçer, ve Gökalp, 2004).

Yapılan araştırmalar, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalan çocuklarda; depresyon, aorafobi, panik atak bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, cinsel bozukluklar, bağlanma bozukluğu, intihara teşebbüs ve obsesif-kompulsif bozukluk gibi psikiyatrik problemlerin daha yüksek oranda görüldüğünü göstermektedir (Gölge, 2005).

Cinsel istismar vakalarının erkeklere kıyasla kız çocuklarında, ihtiyaçlarını dile getiremeyen ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde yetişen çocuklarda, aile içinde şiddet olaylarının sıklıkla yaşandığı ailelerde daha sıklıkla görüldüğü; anne-babanın ayrılması ve boşanması gibi durumların da risk faktörü oluşturduğu görülmektedir (Yılmaz, 2002). Diğer yandan üvey baba ile yaşamak, ilgisiz bir anneye sahip olmak, sosyal eşitsizlikler, ailenin öfke kontrolüne sahip olmaması, ailenin eğitim düzeyinin düşük olması, istismarcının kendi çocukluğunda cinsel istismar öyküsünün bulunması, tehlike içeren davranışları tanımayan ve ifade edemeyen çocukların da yüksek risk grubunda olduğu söylenebilir (Taner ve Gökler, 2004).

Cinsel istismarın tespiti, tanılanması ve tedavi edilmesi fiziksel istismara göre çok daha zordur. Fiziksel ve davranışsal belirtilerin çocuğun yaşı ve gelişim düzeyine uygun olarak dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir (İnan, 2010). Tanı konulması bu denli zor olan cinsel istismarın çocuklardaki fiziksel ve davranışsal belirtiler dikkate alınmalıdır. Bu belirtiler şunlardır;

Fiziksel Belirtileri

- Çocukta cinsel yolla bulaşan hastalığın tespit edilmesi, (Hepatit B, HIV...)
- Çocuğun kıyafeti ve iç çamaşırının yırtık, lekeli veya kanlı olması,
- Çocuğun vücudunda morarma, yaralanma izleri gibi belirtilerin olması,
- Belirli bir sebebi olmadan bedensel şikâyetlerin olması,
- Karın ağrısı, genital bölgede veya idrar yaparken ağrı, kaşıntı, kanamasının olması gibi belirtilerdir (Kara, Biçer, ve Gökalp, 2004; Polat, 2001).

Davranışsal Belirtileri

- Çocuğun kıyafetlerini sürekli olarak değiştirmesi,
- Çevresindeki insanlarla ilişki kurarken çekinme ya da bebek gibi konuşarak çocukça davranışlar sergilemesi,
- Arkadaşlarıyla olan iletişiminin zayıflaması ya da kendisinden yaşça büyük insanlarla vakit geçirmesi,
- Çocuğun bulunduğu yaş döneminde çocuklarda ortaya çıkması beklenen özelliklerinde açıklanamayan gerilemelerin olması,
- Okula veya evde gitme konusunda isteksiz olması, dikkatinin dağılmasıyla sebebiyle öğrenmede yaşadığı zorluklar, okul başarısının düşmesi,
- Korku, öfke, saldırganlık gibi duygularını kontrol edemem ve kabus görme ve uyku bozukluklarının görülmesi,
- Oynadığı oyunlarda ve resimlerde sürekli olarak cinsellikle ilgili çizimler yapma davranışsal belirtilerdendir (Keskin ve Çam, 2005; Polat, 2001).

2.3. Aile İçi Cinsel İstismar: “Ensest”

Ensest, cinsel istismarın özel bir çeşididir. Evlenmesi kanunen, ahlaken, dinen uygun olmayan ve aralarında kan bağı bulunan bireylerin cinsel ilişkiye girmesi olarak tanımlanmaktadır. Ensest ilişkisi genellikle aile üyeleri arasında yaşanmakta, toplum tarafından ayıplandığı ve hoş karşılanmadığı için saklanmaktadır (Hancı ve Özdemir, 2001). Ensest vakaları genellikle çocuğun tanıdığı, güvendiği, yakın çevresindeki bireyler tarafından uygulanmaktadır. Bu durum çocuğun güven duygusunun zedelenmesine, insanlarla yakın ilişkiler kurmakta güçlük çekmesine ve psikolojik travma yaşamasına sebep olmaktadır. Hem kız hem erkek çocukları enseste maruz kalabilir. Ancak kız çocukları daha fazla risk altındadır (Yiğit, 2005). Ensest için risk faktörler aşağıda verilmiştir. Bunlar;

- Babanın alkol bağımlısı olması,
- Babanın gereğinden fazla şüpheli ve sabit fikirli olması,
- Babanın baskıcı ve otoriter tutum sergilemesi,
- Annenin vefat etmesi ya da çocuklarıyla ilgilenmemesi,
- Annenin hasta olması ya da evden kaçması,

- Annenin gece çalışması sebebiyle çocuğun bakımını baba veya üvey babanın üstlenmesi,
- Anne-babanın çocuğuyla aynı odayı ve yatağı paylaşması,
- Kız çocuklarının babalarından ayrı yaşaması ve buna bağlı olarak iletişimsizliğin olması,
- Aile üyelerinde psikiyatrik rahatsızlığın olması,
- Anne babanın yabancılara karşı olumsuz duygular ve davranışlar sergilemesi,
- Anne-babanın ya da her ikisinin ailesinde ve çevresinde enest ilişkisi gibi durumlardır (Kocaer, 2006; Polat, 2007).

Enest'in yaşandığı ortamla ilgili hem çekirdek ailelerde hem de geniş aileler de görülebilmektedir. Aile bireyleri enesti fark edemeyebilir ya da inanmayabilirler. Bu durumda çocuk yaşadığı mağduriyeti gizleyebilmektedir (Çavlin Bozbeyoğlu, Kardam, Koyuncu, ve Sungur, 2010). Bu yüzden enest'in sıklığına ilişkin veriler gizlenmesi sebebiyle kısıtlıdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde enest vakalarında saldırganın çoğu çocuğun öz babası olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karameşe, 2018; Sezgin, 1993). Çocuk babası tarafından şiddet uygulanarak uzun süre cinsel istismara maruz kalmışsa ve penetrasyon (cinsel birleşmenin gerçekleşmesi) meydana gelmişse çocuk uzun süre yıllarca yaşadığı olayın etkisinden kurtulamamaktadır. Bunun sonucunda çocuk fiziksel, psikososyal ve cinsel sağlık problemleri ile karşılaşmakta ve bu problemlerle nasıl baş edeceğini bilememektedir. Bu durumda yapılacak ilk şey öğretmeni ya da çevresindeki bireyler, çocuğun güvenli bir ortamda olduğunu hissettirerek güveni kazanmalıdır (Keskin ve Çam, 2005). Ardından Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)'ne başvurup çocuğun destek alması sağlanmalıdır. ÇİM, cinsel istismara maruz kalan çocukların travmalarını en aza indirilmesini, muayenesini uzmanlar eşliğinde yapılmasını ve tüm bulguların raporlanması için gerekli personel ve ekipmanların oluşturmasını sağlayan bir kuruluştur (Topdemir, 2016).

2.4. Çocuk İhmal ve İstismarında Risk Faktörleri

Hiçbir unsur yalnız başına çocuğa uygulanan ihmal ve istismar davranışları veya bunların bazı toplumlarda neden yaygın olduğu açıklama konusunda yeterli değildir. Risk faktörlerinin nedenleri tespit edebilmek için bu unsurlar kendi içinde tek tek ele alınarak ayrıntılı bir şekilde incelenmelidir (Yıldırım, 2019). Çocuk istismar ve ihmaliyle ilgili risk faktörleri üç farklı biçimde sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

1. Çocukla ilgili risk faktörleri
2. Aile ile ilgili risk faktörleri
3. Toplumsal risk faktörleri'dir (Can, 2016; Celiloğlu, 2018; Erol, 2007; Yıldırım, 2019).

2.4.1. Çocukla İlgili Risk Faktörleri

Çocuklar ihmal ve istismara maruz kalma riski olsun ya da olmasın kendilerini savunabilecekleri yeterli fiziksel, duygusal ve psikolojik güce sahip değildirler (Şimşek, Ulukol, ve Bingöler, 2004). Dolayısıyla çocukların ihmal ve istismara maruz kalmalarına ilişkin bir takım risk faktörleri bulunmaktadır. Bu faktörler şunlardır;

- Çocuğun bedensel ve zihinsel engelli olma, davranış bozukluğu gösterme, konuşma problemleri yaşama ya da kronik hastalığının bulunması gibi durumlarında aile psikolojik travma yaşar ve strese girebilir (Can Özcan, 2010; Polat, 2001). Çünkü özel bakım gerektiren çocuklar hem kendilerini ifade edemediği için hem de kişisel ihtiyaçlarını karşılayamadığı için aile bireylerine ihtiyaç duyarlar. Bu konuda bilgi sahibi olmayan ailelerin çocuklardan beklentisinin yüksek olması aileyi strese sokabilir. Bu durumda çocuk ihmal veya istismara maruz kalabilmektedir (İnsan Hakları Derneği, 2008).
- Ailenin çok sayı da çocuk sahibi olması istismar riskini arttırmaktadır (Kocaer, 2006; Sarıbaş, 2013). Çünkü aile her bir çocuğuna gereken zamanı ayıramayabilir.
- Çocuğun beklenen cinsiyette olmaması, cinsiyet ayrımının yapılması da ihmal ve istismar için etkili bir faktördür (Aral, 1991).
- Çocuğun prematüre ve düşük doğum ağırlıklı olarak doğması gibi durumlarda anne babanın çocuğu istismar ettiği görülmektedir (Aral, 1991; Sibert vd., 2002). Çünkü prematüre bebeklerin hastanede uzun süre kalması, ilk haftalarda sürekli uyuması, özel bakım gerektirmesi ve daha fazla sorumluluk üstlenmek zorunda kalınmasından dolayı anne-bebek arasındaki iletişim zedelenebilir. Bunun sonucunda anne bebekten uzaklaşabilir ve güvenli bağlanma gerçekleşemeyebilir. Bunun sonucunda aile çocuğunu istismar edebilir (Hannah, Hoffenkamp ve Tooten, 2012; Öztürk ve Saruhan, 2013).
- Doğum sırası özellikle ilk doğan çocuklarda anne-babanın çocuk yetiştirmedeki tecrübesizliği ya da çocuğun sahip olduğu potansiyelin üzerinde beklenti içinde

olması ihmal ve istismar olaylarının ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerdendir (Aral, 1991; Pala, 2011).

2.4.2. Aile İle İlgili Risk Faktörleri

Aile ortamı, çocuğun kendini güvende hissettiği yaşam alanıdır. Ancak olumsuz aile ortamında kötü davranışlara maruz kalan çocukların ihmal ve istismar ile karşılaşma riski artmaktadır (Yıldırım, 2019). Bu risk faktörleri şunlardır:

- Çocuk ihmal ve istismarı tüm sosyo-ekonomik düzeyde görülebilir. Fakat düşük sosyo-ekonomik düzeyindeki aileler aşağılama, ad takma, bağırma, kötü söz söyleme, korkutma, tehdit, sözel ve fiziksel ceza gibi disiplin yöntemlerini benimserken, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyindeki aileler ise, daha çok hayal kırıklığına uğrama, suçlama ve sosyal aktiviteleri kısıtlama gibi disiplin yöntemlerini benimsemektedirler (Aral, 1991). Bu da aile ile ilgili bir risk faktörüdür,
- Ebeveynlerin birbirlerine karşı şiddet uygulaması (Arıkan, 1998),
- Anne-babanın öfkeli ve saldırgan davranışlar sergilemesi, psikolojik sorunlarının olması, alkol ve madde bağımlılığının olması çocuk ihmal ve istismarına neden olmaktadır (Karaman, 1993),
- Genç yaşta evlenmek ve küçük yaşta anne-baba olmak istismar riskini arttıran bir diğer faktördür. Annenin hamilelik döneminde ihtiyaçlarının karşılanmaması, sık sık doğum yapması, düşük ya da ölü doğum yapması da ihmal ve istismara neden olabilir (Karaman, 1993; Sibert vd., 2002),
- Anne-babanın çocukluğunda şiddet davranışlarına tanık olması, ihmal ve istismar öyküsünün bulunması (Arıkan, 1998; Can Özcan, 2010),
- Anne-babanın eğitim düzeyi (Bilir vd., 1991) çocuk ihmal ve istismar riskini etkileyen önemli faktörlerdendir.

2.4.3. Toplumsal Risk Faktörleri

Toplumsal ve kültürel değerler çocuk ihmal ve istismarında önemli bir etkidir. Farklı kültürlerin çocuk yetiştirme stilleri de farklılaşacağından, o kültürde hangi davranışların ihmal ve istismar olarak değerlendirildiği belirlenmelidir. Kültürel olarak kabul edilen davranışlar toplum tarafından kabul edilsin ya da edilmesin çocuk istismarının ortaya

ıkmasında neden olabilir (Sibert vd., 2002). ocuk ihmal ve istismar riskini arttıran çevresel faktörler şunlardır:

- Toplumda cinsiyet ayrımının yapılması ve sosyal şartların eşit olmaması,
- Aileyi ve ilgili kurumları destekleyecek çalışmaların sınırlı olması,
- Toplumda işsizlik, yoksulluk, şiddet ve suç oranlarının artması,
- Alkol, ilaç, uyuşturucu gibi maddelere kolay erişilmesi,
- ocuk pornografisi, ocuk işçiliği ve ocuk suları gibi problemler konusunda bilinci arttıracak nleme çalışmalarının yetersiz olması,
- Sosyo-ekonomik gelir düzeyinin yetersiz olması, eğitim, sağlık ve güvenlikte yaşanan eşitsizliklerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesidir (WHO, 2006).

2.5. ocuk İhmal ve İstismarını nleme

ocuk ihmal ve istismarını önlemede amaç; vakaların ortaya çıkmasını engellemek, gerekli tedbirleri almak ve olumsuz davranışları ortadan kaldırıp olumlu davranışları desteklemeye çalışmaktır. Önleme alışmaları; çocuğun psikolojik sağlığının desteklenmesi, ihtiyaç duyduğu tedavinin uygulanması, suç işleme, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı gibi sosyal problemleri nleme açısından önemlidir (Demirel, 2007; Ziyalar, 1999). Öncelikle risk grubundaki çocuklar belirlenerek gerekli müdahale ve önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Ardından ihmal ve istismarın olumsuz etkileri en aza indirilmelidir. Bu hedefler doğru bir şekilde yerine getirildiği sürece müdahalenin etkisi bir o kadar artacaktır (Akçay, 2008). Başarılı ocuk ihmal ve istismarını nleme programlarının bazı ortak özellikleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıda verilmiştir;

- Çocuğun ailesi ve çevresindeki bireyler ile iletişimini güçlendirecek ve güvenli bağlanmayı sağlayacak şekilde desteklenmesi,
- Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesinde önemli bir rolü bulunan ailelerin eğitimlerden faydalanmasını sağlama,
- Ailelere uygun ortamı sağlayarak hem psikolojik hem de kişisel gelişimlerini desteklemek,
- Aile yelerinin saygı ve sevgi erevesi içinde olması,
- Çocukların yaşı, cinsiyeti, gelişim düzeylerine uygun görev ve sorumlulukların verilmesi,

- Toplum destek sistemleri (bireylere maddi, manevi, sağlıklarıyla ilgili destek sağlanması) ile bağlantı kurmak,
- Çocuğun ailesiyle birlikte vakit geçirebileceği ortamların sağlanması,
- Ailelerin ihtiyaç duyduğu alanlarda gerekli bilgi ve destek alabileceği kurumlarla iletişim kurmasının sağlanması,
- Ailelere 24 saat acil yardım sağlamak (Kendall-Tackett, 2002).

2.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmali ve İstismarının Önlenmesi, Belirlenmesi ve Bildirilmesindeki Rolü

Çocukları ihmal ve istismardan korumak zorlayıcı, bilgi, beceri ve özel yetenek gerektiren bir süreçtir. Bu davranışlara maruz kalan çocukların tespit edilmesinde ve bu davranışların önlenmesinde birçok meslek grubuna ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuklarla günlük çok fazla vakit geçiren okul öncesi öğretmenlerinin bu alandaki rolü çok önemlidir (Baginsky, 2003; Kanak, 2015; Tugay, 2008). Okul öncesi öğretmenleri, çocuğun ailesinden sonra gelişimi ve eğitiminde en önemli ve etkili rolü üstlenmektedirler. Okul öncesi öğretmenlerinin görevi, “kişilik gelişiminde kritik bir öneme sahip olan 0-6 yaşı grubundaki çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, dil ve öz bakım becerilerini bir bütün olarak destekleyip onları hayata hazırlamak” şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2013).

Okul öncesi öğretmenleri, çocuk ihmali ve istismarı konusunda gerekli eğitimler alarak bu vakaların belirlenmesinde ve önlenmesinde etkin rol alabilirler (Erol,2007). Çocuk ihmal ve istismarı hakkında bilgi sahibi olan öğretmen, etkili çocuk-ebeveyn etkileşimiyle çocuktaki korku, kaygı, endişe gibi davranış değişikliklerini fark eder ve bir süre gözlemledikten sonra duygusal istismarı fark edebilir. Daha sonra uygun bir şekilde davranarak vakaları ortadan kaldırabilir ya da gerekli bildirimlerde bulunarak ihmal ve istismarın önlenmesine katkıda bulunabilir (Akdaş, 2005; Aksel ve Yılmaz Irmak, 2015).

Çocuklarla sürekli etkileşim halinde olan öğretmenler, çocuğun ihmal ve istismara maruz kalıp kalmadığını aşağıdaki maddeler doğrultusunda anlayabilir;

- Çocuğun yaşadığı travmayı öğretmeni ile paylaşması,
- Üçüncü şahısların (akrabası, arkadaşı) çocuğun öğretmeni ile konuşması,
- Öğretmenin çocuktaki olumsuz davranışları fark etmesi ve izlemesi,

- Öğretmenin çocuktaki ekimoz (morluk), şişlik, yanık, kesik, ısırık ve sigara izi gibi fiziksel belirtileri fark etmesi (Karaman, 1993; Kuşuoğlu, 2004).

Çocuklarını ihmal ve istismar eden anne-babaların öğretmenler tarafından gözlemlenecek davranışları şunlardır:

- Çocukların bakımı ve ihtiyaçlarına karşı ilgisizdirler. Veli toplantılarına ve sosyal etkinliklere çok az gelirler veya hiç gelmezler,
- Aile çocuğa kendisini değersiz ve işe yaramaz hissettirmektedir,
- Öğretmene, çocuğu uygun olmayan davranışlar sergilerse (yaramazlık, yalan söyleme, kurallara karşı gelme gibi) kızıp sert bir şekilde cezalandırabileceği söylenmektedir (Erginer, 2007).

Öğretmen gözlemlediği bu davranışlar doğrultusunda çocuğun ihmal ve istismara maruz kaldığından şüpheleniyorsa, çocuk birden ağlıyorsa ya da yaşadıklarını anlatmak istemiyorsa dikkatli bir şekilde davranmalıdır. Çocuklar kendisini güvende hissettiği ortamda ve eleştirilmeden dinleneceği bireylerle konuşmak isterler. Bu sebeple öğretmen uygun ortam sağlayarak çocuğun kendisini hazır hissettiğinde onunla konuşmalıdır (Polat, 2007; Tugay, 2008).

Öğretmenin en önemli görev ve sorumluluklarından biri çocuğun ihmal ve istismara maruz kaldığından şüpheleniyorsa yetkili kurum ve kuruluşlara bildirmektir. Buradaki temel hedef, bu davranışlara maruz kalan çocukları tespit etmek, çocuğa ve aileye eğitimler vererek gerekli desteği sağlayıp ihmal ve istismar davranışlarını önlemektir (Bridgstock, Walsh, Farrell, ve Schweitzer, 2005). Öğretmenlerin ihmal ve istismar davranışlarından şüphelendiklerinde yetkili kurum ve kuruluşlara yasal olarak bildirme zorunlulukları bulunmaktadır. Ancak öğretmenler bu olayları ihbar etmekten çekinebilirler. Bunun birçok sebebi olabilir. Örneğin; öğretmenin bu konuda yeterli bilgi sahibi olmaması, ailenin özel hayatına müdahale etmiş gibi algılanması, ihbarda bulundukları çocuklar için gerekli hizmetleri sağlayamayacakları ve çocuğun bu durumdan olumsuz olarak etkileneceğinden dolayı tereddüt etmesi ya da ihmal ve istismar davranışlarını ortaya çıkaracak delillerin bulunmaması gibi faktörlerdir (Kaya, 2017; Kürklü, 2011). Ancak bu durumları zamanında bildirimde bulunan öğretmen hem çocukları koruyabilir hem de ailelere destek sağlayabilir. Bu sebeple öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarın bildirim sürecinde aktif

rol almaları önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını bildirme sürecinde çocukluğunda istismar öyküsünün bulunup bulunmaması, çocuğun yaşı, cinsiyeti, istismarın şiddeti, olayın gerçekleştiği zaman, konuyla ilgili bilgisi, tecrübesi, kültürel değerleri ve tutumları, istismar ve ihmal davranışlarıyla karşılaşma durumları gibi faktörler etkindir (Terao, Borrego, ve Urquiza, 2001).

Ülkemizde çocuk ihmal ve istismarını bildirme ile ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar incelendiğinde Kürklü (2011) tarafından Afyon'da ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle yürütülen çalışmada, 233 ilköğretim öğretmenin %85,9'u çocuk ihmal ve istismarı şüphesini kanunlara göre bildirmek zorunda olduklarını belirtmişlerdir. 238 öğretmenden yalnızca %0,8'i çocuk ihmal ve istismarı şüphesini ahlaki anlamda bildirmekten sorumlu olmadıklarını belirttiler. Bildirimde bulunmayan öğretmenler ise, yasal sürecin nasıl ilerleyeceğini bilmediklerini, konuya ilişkin yeterli delil sağlayamadıklarını ve çocuğu şimdiki halinden daha kötü bir duruma sokma korkusu olduğu olduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir çalışmada ise, Kayseri'de görev yapmakta olan 369 sınıf öğretmenin %84,4 'ü çocuk ihmal ve istismarı şüphesini kanunlara göre bildirmek zorunda olduklarını, %3,9'u bildirmek zorunda olmadıklarını, %11,7'si ise konuyla ilgili bilgisinin olmadığını ifade etmiştir (Sağır ve Gözler, 2013).

İhmal ve istismar davranışlarının olumsuz sonuçlarına maruz kalan çocukların gelecekteki beklentileri ve atacağı adımları da etkilenmektedir. Bu çocuklar okula ve sosyal hayata uyum sağlayamaz, arkadaşlarıyla yakın ilişkiler kurmakta güçlük çeker, derslere olan ilgisi azalır ve ders başarısı düşer, kendisine güvenmez ve kendisine olan saygısı azalır (Turla, 2002). Unutulmamalıdır ki hem toplumun hem de öğretmenlerin çocuk ihmalini ve istismarını önlemeleri mümkündür. Eğer çocuğun ihmal ve istismara maruz kaldığından şüphelenildiğinde bildirimlerin zamanında yapılırsa çocukları koruyan yasaların varlığı ile çocuk istismarının önüne geçilebilir. Bu sebeple bildirme süreci önemli bir yere sahiptir (Tugay, 2008).

2.7. İlgili Araştırmalar

Webster vd. (2005) öğretmenlerin hangi olayları istismar olarak değerlendirdikleri ve bu olayları resmi makamlara bildirme ihtimalini öğretmenlerin özellikleriyle incelenmeyi amaçladıkları araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'nin Ohio eyaletinde çalışmakta

olan 480 öğretmen orantılı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Araştırma bulgularına göre, yasal olarak çocuk istismarı olmayan olayları çocuk istismarı olarak algıladıkları ve genellikle bu tür olayları resmi makamlara bildirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Erol (2007)'un yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi ve fiziksel istismar olaylarının yaygınlığı hakkında bilgi toplanmasını amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemi, Eskişehir ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görev yapan 160 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı ise, araştırmacı tarafından geliştirilerek 44 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi öğretmenlerinin fiziksel istismarın tespit edilmesinde yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları ve hizmet süresi beş yıl ve daha az olan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre fiziksel istismarı tespit etmede daha duyarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tugay (2008)'ın yaptığı çalışmada, çocuk ihmal ve istismarının tespit edilmesinde önemli rolü olan öğretmenlerin konuyla ilgili farkındalıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemi, Ordu il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 400 öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tespit etme konusunda kendilerinden emin olmadıkları, karşılaştıkları ihmal ve istismar vakalarını gerekli yerlere bildirmedikleri ve bu konuda eksiklerinin olduğu saptanmıştır.

McKee ve Dillenburger (2009) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmal konusundaki farkındalıklarını arttırmak, çocukların korunmasında nasıl aktif rol aldıkları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi, Kuzey İrlanda'da bulunan Belfast Kraliçe Üniversitesinde öğrenim görmekte olan birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır ve toplam 216 öğrenci çalışma gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin çocuk istismar ve ihmal çeşitleri arasındaki farkları bilmedikleri ve öğrencilerin de hizmet içi eğitime dâhil edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sağır ve Gözler (2013)'in yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki görüşleri ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Kayseri ili Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçe sınırlarındaki ilkokullarda görev yapan 369 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak

araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Dallar Bilge vd. (2013)'nin yaptıkları çalışmada, sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki bilgi seviyelerini, tecrübelerini, benimsedikleri disiplin yöntemlerini ve bunları etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Polikliniği ve Acil Servisi'ne Şubat 2011-Şubat 2012 tarihleri arasında başvuran, 0-18 yaş aralığında çocuğu olan ve sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük 1043 anne-baba oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, anne-babaların çoğu çocukluğunda ihmal ve istismara maruz kaldıklarını aynı zamanda çocuklarının fiziksel cezayı hak ettiklerini ifade etmişlerdir. Anne-babalar çocuklarını terbiye etmek amaçlı fiziksel ve duygusal istismarı disiplin yöntemi olarak benimsediklerini söylemişlerdir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan anne-babaların çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bilgi düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dereobalı, Çırak Karadağ, ve Sönmez (2013)'in yaptıkları çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun maruz kaldığı şiddet, ihmal-istismar vakaları ve bunların önlenmesi konusunda görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarında görev yapan toplam 197 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenler şiddet, ihmal ve istismar konularında yeterli eğitim almadıklarını ve sınıflarındaki çocukların ev ortamında şiddete daha çok maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Long vd. (2014) yaptıkları araştırmada çocuk ihmalinin çocukları, çocuk davranışlarını, çocukların ailelerini ve tüm ülkeyi nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini, Birleşik Krallık'ın yedi merkezinde, sekiz yaşın altında ihmal edilen 85 çocuk oluşturmıştır. Araştırma sonucunda, çocuklardaki duygusal ve davranışsal problemlerin sebebinin, bu çocukların parçalanmış ailelerden gelmeleri ve şiddetin fazla olduğu aile ortamında yaşamaları olarak belirlenmiştir.

Kefeli (2016) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumları personelinin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki görüşleri ile okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde çocuğa yönelik ihmal ve istismar davranışlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın

çalışma grubunu Tokat il merkezinde bulunan yedi bağımsız anaokulunda çalışan 72 personel oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve çocuk istismarı denilince yöneticiler dışındaki personelin yalnızca cinsel istismarı düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca çocukların en çok annesi ve babası tarafından ihmal ve istismar edebileceği, katılımcıların tümünün çocuk ihmal ve istismarına yönelik özel bir eğitim almadıkları ve bazı katılımcıların bildirim yapabilecekleri kurumları bilmedikleri belirlenmiştir.

Ersoy ve Özkan (2017) yaptıkları araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş çocuklarının cinsel istismara yönelik bilgilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubunu, Ankara il merkezinde Gazi Üniversitesine bağlı iki okul öncesi eğitim kurumuna giden beş-altı yaş grubundaki 24 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, çocukların iyi ve kötü dokunuşları ayırt etme, kendilerini cinsel istismardan nasıl koruyacaklarını, cinsel istismara maruz kaldıklarında kimden ve nasıl yardım isteyeceklerini bilme konularında yetersiz ve yanlış bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bozgun ve Pekdoğan (2018) yaptıkları araştırmada, öğretmen adaylarının çocukluk dönemindeki istismar yaşantılarını farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2016-2017 eğitim-öğretim yılının güz döneminde, farklı bölümlerin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarının birer şubesinde öğrenimlerine devam eden 628 öğretmen adayını çalışmaya dâhil etmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu çocuk istismarı konusunda bilgi sahibi olduğunu fakat çocuk ihmal konusunda çok fazla bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca eğitim düzeylerinin artırılması, ailelere eğitim verilerek çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirilmelerini sağlayarak çocuklarını tanımalarına, çocuklara mahremiyet eğitiminin verilmesi ve izledikleri içeriklerin kontrol edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Alim Doğan (2019) yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarının belirti ve riskleri konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi, İstanbul ili Kartal, Maltepe, Pendik ve Tuzla merkez ilçe sınırları içinde bulunan, kamuya bağlı 13 bağımsız anaokulunda görev yapan öğretmenler

arasından basit rastgele örnekleme yoluyla seçilen 90 kadın okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgi düzeyleri; öğretmenlerin yaşlarına, öğrenim hayatlarında konu hakkında eğitim almalarına, ihmal ve istismar vakası ile karşılaşma durumlarına ve bilgi düzeylerini değerlendirmelerine göre değişmediğini ancak mesleki kıdemlerine, eğitim durumlarına, öğrenim hayatı sonrasında konu hakkında eğitim almalarına ve seminer/konferanslara katılma durumlarına göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kınay Gündoğdu (2020) yaptığı çalışmada, Bitlis il merkezinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki görüşlerini ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemi, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı anasınıfı, anaokulu, kreş ve gündüz bakım evlerinde çalışan ve araştırmayı kabul eden 91 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin çoğunluğu çocuk ihmal ve istismarına dair herhangi bir resmi eğitim almadığını ve bu konuda bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalar ışığında, öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarın belirti ve riskleri hakkında bilgi olmasının önemli olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenlerin bilgi düzeyleri arttıkça çocuk ihmal ve istismar vakaların erken tespit edilmesi, engellenmesi ve gerekli yerlere bildirmesinde önem taşıdığını söylemek mümkündür. Bu sebeple çocuklara karşı uygulanan ihmal ve istismar vakalarının azaltılması için öğretmenlere, ailelere ve çocuğun kendisine verilecek eğitimler oldukça önemlidir. Bu eğitimler ile ihmal ve istismar vakalarının daha kolay tespit edilip çocuğun daha az yara almasını sağlayarak mutlu bir gelecek için temellerin atılmasına katkı sağlanabilir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ile verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin, çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla nicel araştırma desenlerinden “Tarama Modeli” kullanılmıştır. Tarama Modeli, geçmişte ya da halen devam eden durumu olduğu şekliyle belirlemeyi amaçlayan çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2012). Tarama modeli, kalabalık gruplara rahatlıkla uygulanabilir ve genellenebilir olması, iki ya da daha çok değişkeni birbirleriyle kıyaslanabilmesine olanak sağlamaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018). Araştırmada tarama modelinin çeşidi olan “Genel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Genel Tarama Modeli, evren hakkında genelleme yapabilmek için evreni oluşturan grubun tamamını ya da evreni temsil eden örneklem üzerinde bilgi toplanmaktadır (Karasar, 2008). Ayrıca var olan olayı, durumu bağımlı ve bağımsız değişkenler ile detaylı bir incelemeyi sağlamaktadır (Ural ve Kılıç, 2006). Araştırmanın sonuçlarının genellenebilir ve detaylı olması gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda tarama modeli, yapılan araştırma için uygun bir model olarak düşünülmüştür.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Konya il merkezi Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerinde bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapmakta olan 1724 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Konya il merkezi Meram, Selçuklu ve Karatay ilçesinde bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapmakta olan 341 okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde rastgele (random) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Random Örnekleme Yöntemi, evrendeki tüm bireylerin birbirinden bağımsız olarak örnekleme dâhil edilmesinin eşit şansa sahip olduğu bir örnekleme

yöntemidir (Ural ve Kılıç, 2006). Örneklemen evreni temsil etme gücü değişken sayısı, evrenin homojenliği, seçilen örnekleme yöntemi, sahip olunan maddi ve teknik imkânlar, kabul edilebilir hata payı ve anlamlılık düzeyi gibi faktörler etkili olmaktadır (Baştürk ve Taştepe, 2013). Bu araştırmada örneklem oluştururken Konya ilinde farklı merkez ilçelerde (Meram, Selçuklu, Karatay) ve farklı okullarda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerine ulaşılarak örneklem çeşitliliği sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı ve mesleki kıdemi ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Buna ilişkin frekans ve yüzde değerlerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Kişisel Bilgiler		Frekans	Yüzde
		(f)	%
Cinsiyet	Kadın	323	94,7
	Erkek	18	5,3
Yaş	20-25	17	5,0
	26-30	50	14,7
	31-35	91	26,7
	36-40	72	21,1
	41-45	64	18,8
	46 yaş ve üstü	47	13,8
Medeni Durumu	Evli	271	79,5

	Bekâr	70	20,5
	Çocuğu yok	75	22,0
	Tek Çocuk	67	19,6
Çocuk Sayısı	İki Çocuk	150	44,0
	Üç ve Üzeri Çocuk	49	14,4
	1-5 yıl	52	15,2
	6-10 yıl	59	17,3
	11-15 yıl	104	30,5
Mesleki Kıdem	16-20 yıl	73	21,4
	21-25 yıl	28	8,2
	26 yıl ve üzeri	25	7,3
	Toplam	341	100

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin cinsiyetleri incelendiğinde; katılımcıların 323'ü (%94,7) kadın, 18'i (%5,3) erkektir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yaşları incelendiğinde; katılımcıların 17'si (%5,0) 20-25 yaş aralığında, 50'si (%14,7) 26-30 yaş aralığında, 91'i (%26,7) 31-35 yaş aralığında, 72'si (%21,1) 36-40 yaş aralığında, 64'ü (%18,8) 41-45 yaş aralığında, 47'si (%13,8) 46 yaş ve üstü yaş aralığında yer almaktadır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin medeni durumları incelendiğinde; katılımcıların 271'i (%79,5) evli, 70'i (%20,5) bekâr öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sayısı incelendiğinde; katılımcıların

75'i (%22,0) çocuk sahibi olmadığını, 67'si (%19,6) tek çocuk sahibi olduğunu, 150'si (%44,0) iki çocuk sahibi olduğunu, 49'u (%14,4) üç ve üzeri çocuk sahibi olduğunu bildirmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdemi incelendiğinde; 52'si (%15,2) 1-5 yıl arasında, 59'u (%17,3), 6-10 yıl arasında, 104'ü (%30,5) 11-15 yıl arasında, 73'ü (%21,4) 16-20 yıl arasında, 28'i (%8,2) 21-25 yıl arasında, 25'i (%7,3) 26 yıl ve üzeri mesleki kıdemi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin çocuk sahibi olup olmama, çocuk ihmal ve istismarı konusunda herhangi bir hizmet içi eğitime katılıp katılmadıkları ve lisans eğitimi sürecinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik ders alıp almadıklarına ilişkin cevabı "evet" ve "hayır" seçenekleri olan sorular sorulmuştur. Bu sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Çocuk Sahibi Olup Olmama, Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
İhmal ve istismar konusuna yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı?	Evet	115	33,7
	Hayır	226	66,3
Lisans eğitiminiz süresince çocuk ihmali ve istismarına yönelik ders aldınız mı?	Evet	148	43,4
	Hayır	193	56,6
	Toplam	341	100

Tablo 2'ye göre katılımcıların 115'i (%33,7) bu soruya “evet” yanıtı, 226'sı (%66,3) “hayır” yanıtını vermiştir. Araştırma katılan okul öncesi öğretmenlerine lisans eğitimleri süresince çocuk ihmali ve istismarına yönelik ders alma durumları sorulmuştur. Katılımcıların 148'i (%43,4) bu soruya “evet” yanıtı, 193'ü (%56,6) “hayır” yanıtını vermiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Kişisel Bilgi Formu (Ek.1) ve Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (Ek.2) olmak üzere iki veri toplama aracı kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bu form, öğretmenlerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durumu, çocuk sayısı, mesleki kıdem, ihmal ve istismar konularına yönelik hizmet içi eğitim alıp almama durumu ve lisans eğitiminde ihmal ve istismara yönelik ders alıp almama durumunu belirlemeye yönelik yedi sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (Child Abuse and Neglect Signs Scale-CANSS):

Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği, okul öncesi öğretmenlerinin olası çocuk istismarı ve ihmal belirtilerine ortaya koymak amacıyla Çırak Karadağ, Sönmez, ve Dereobalı (2014) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğin Türkçe'ye adaptasyon ve uyarlama çalışmalarını yine Karadağ, Sönmez ve Dereobalı (2014) tarafından yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin geçerlik ve güvenirlik değerlerini hesaplamışlardır. Yapı geçerliği için, Varimax Rotasyonu kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu faktörün öz değeri 12.12 ve varyansı %35.65'tir. Ölçme aracının iç tutarlılık anlamında güvenirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin alfa değeri $\alpha = .94$ olup; ölçek, güçlü iç tutarlılık göstermektedir. Bazı maddelerin tekrar etmesi nedeni ile bu maddeler çıkarılarak ölçek 40 maddeden 34 maddeye düşürülmüştür. Ölçme aracının değerlendirilmesinde beşli likert tipi bir değerlendirme aralığı belirlenmiştir. Her madde için “kesinlikle katılmıyorum” yanıtına 1 puan, “katılmıyorum” yanıtına 2 puan, “kararsızım” yanıtına 3 puan, “katılıyorum” yanıtına 4 puan, “tamamen katılıyorum”

yanıtına 5 puan verilmiştir. Ölçekte bulunan 4 madde (2, 11, 17, 26) dolgu maddesi olarak ölçekte yer almakta ve puanlamaya katılmamaktadır. Bu sebeple okul öncesi öğretmenlerinin bu ölçekten alabilecekleri en yüksek puan 150, en düşük puan 30'dur. Ölçekten alınan yüksek puanlar, olası ihmal ve istismar belirtilerini daha iyi tanıdığını gösterirken düşük puanlar ise, olası ihmal ve istismar belirtilerini tanıyamadıklarını göstermektedir. Örnek ölçek maddeleri şu şekildedir;

- Çocuğun ebeveynlerinden ya da bakıcısından aşırı derecede korkması,
- Çocuğun vücudunda yanık izlerinin bulunması,
- Çocuğun ev ortamının güvensiz ve sağlıksız olması,
- Çocuğun sınıf içinde aşırı derecede saldırgan ve yıkıcı olması,

3.4. Veri Toplama Süreci

2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, araştırmanın okullarda yapılacak olan uygulama basamağı için gerekli olan Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeğinin kullanımı için ölçeğin sahibi Sevinç Çırak Karadağ, Nilay Dereobalı, Sibel Sönmez'den e-mail aracılığıyla (Ek.3) ölçek kullanımı için izin alınmıştır. Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Merkezinden Etik Kurul İzni (Ek.4) ve Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden (Ek.5) gerekli araştırma izinleri alınmıştır. İzinlerin alınmasından sonra 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, örnekleme dâhil olan okul öncesi eğitim kurumlarının müdür ve öğretmenleri ile iletişime geçilerek çalışmanın amacından bahsedilmiş Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeğini doldurmaları için gönüllü öğretmenlere dağıtmıştır.

Okulların olduğu listeler milli eğitim müdürlüğünden temin edilmiştir. Öğretmenler random örnekleme yoluyla seçilmiştir. Veriler 15.04.2021 – 10.05.2021 tarihleri arasında toplanmıştır. COVID-19 pandemi koşulları sebebi ile 256 öğretmene çevrimiçi yollarla (Google forms) ulaşılabilirken, 85 öğretmene yüz yüze ölçek verilerek veriler toplanmıştır. Son olarak eksiksiz doldurulmuş 341 veri analize dâhil edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS 26.0 (IBM Corp., 2019) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin demografik özelliklerinin belirlenmesinde tanımlayıcı istatistik metotlarından olan frekans (f) ve yüzde

(%) değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırma problemlerinin cevaplanmasına geçmeden önce “Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği”nin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Tek faktörden oluşan ölçeğin tamamına ilişkin güvenirlik katsayısı 0,97 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,70’in üzerinde olduğu için ölçekten elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir (Tezbaşaran, 1997).

Ölçeğe ait güvenirlik katsayılarının hesaplanmasından sonra verilerin t testi ve ANOVA gibi parametrik analizlerin varsayımları sağlama durumları incelenmiştir. T testi ve ANOVA bağımlı değişkenin sürekli, bağımsız değişkenin ise süreksiz bir veri yapısına sahip olması, gözlemlerin bağımsızlığı, grup içi dağılımların normal olması ve varyansların homojenliği gibi bazı varsayımlara sahiptir. Bu çalışmada ölçekten elde edilen veriler, bağımlı değişken olarak, öğretmenlere ait demografik değişkenler ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Ölçekten elde edilen veriler sürekli ve öğretmenlere ait demografik değişkenler kategorik/süreksiz olarak elde edilmiştir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ölçeklere verdikleri cevaplar da birbirinden bağımsızdır.

Öğretmenlerin ölçek puanlarının demografik değişken kategorilerindeki dağılımları histogram, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile incelenmiştir. Normallik varsayımı kontrolü sonucunda öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çocuk sahibi olup olmamalarına, hizmet içi eğitim alıp almamalarına ve lisans eğitimi süresince ders alıp almama durumlarında verinin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle bu değişkenlere ait analizlerde parametrik olmayan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Normallik varsayımı kontrolü sonucunda ölçek puanlarının öğretmenlerin yaşlarına, çocuk sayılarına ve mesleki kıdemlerine göre normal dağılım sergiledikleri belirlenmiştir. Bu nedenle bu değişkenlerdeki değişimlerinin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmesine karar verilmiştir. Levene testi ile varyansların homojenliği varsayımı incelenmiştir. ANOVA analizinde anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için varyans homojenliğinin sağlandığı durumlarda Tukey, sağlanmadığı durumlarda ise Tamhanes’s T2 karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Son olarak, betimsel analizler sonucunda bir öğretmenin altı, üç öğretmenin ise dört çocuğu olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin çocuk sayılarına göre ölçek puanlarının değişimiyle ilgili ANOVA analizinde çocuk sayısı kategorilerindeki birim sayısı yeterli olmadığı için dört ve altı çocuk kategorileri üç çocuğu olan öğretmenlerle birleştirilmiştir. Bu nedenle ANOVA analizi dört kategori (çocuğu yok, tek çocuk, iki

çocuk ve üç ve üzeri çocuğa sahip olma durumu) ve 341 öğretmene ait veri üzerinden yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4.BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde; okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının demografik değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre İhmal ve İstismarı Tanıma Durumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin sosyo-demografik özelliklerine göre ihmal ve istismarı tanıma durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyetine Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Mann Whitney U testi analiz edilmiştir. Öğretmenlerin ölçek puanlarının cinsiyete göre U-testi sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre U-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	323	172,39	556881,50	2458,500	0,270
Erkek	18	146,08	2629,50		

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde kadın ve erkek öğretmenlerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U = 2458$; $p=0,270$). Başka bir ifadeyle kadın ve erkek okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algılarının benzer olduğu görülmektedir.

4.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının yaşlara göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla ANOVA yapılmıştır. Öğretmenlerin ölçek puanlarının yaşlara göre ANOVA sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre ANOVA Sonucu

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kareler	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10739,548	5	2147,910	3,348	0,006	(31-35 yaş)-(46 yaş ve üstü)
Gruplar içi	214933,684	335	641,593			
Toplam	225673,232	340				

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde farklı yaş gruplarındaki öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar belirtileri ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark ($F_{(3,348)} = 3,348$; $p < 0,05$) olduğu görülmektedir. Bu fark 31-35 yaş ile 46 yaş ve üstü grubu öğretmenleri arasındadır. Buna göre yaşı 31-35 arasında olan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanımlarına yönelik algıları yaşı 46 ve üzeri olan öğretmenlere göre yüksektir.

4.1.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumuna Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla incelenen Mann Whitney U-testi bulguları Tablo 5'te raporlanmıştır.

Tablo 5. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre U-testi Sonuçları

Medeni durum	<i>N</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Evli	271	174,33	47243,00	8583,00	0,220
Bekâr	70	158,11	11068,00		

* $p < 0,05$

Tablo 5 incelendiğinde evli ve bekâr öğretmenlerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U = 8583$; $p = 0,220$). Başka bir ifadeyle evli ve bekâr okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algıları benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

4.1.4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sahibi Olup Olmama Duruma Göre İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının çocuk sahibi olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin U-testi bulguları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre U-testi Sonuçları

Çocuk sahibi olma	<i>N</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Evet	266	175,74	45948,00	9513,00	0,540
Hayır	75	164,84	12363,00		

* $p < 0,05$

Tablo 6 incelendiğinde çocuk sahibi olan ve olmayan öğretmenlerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U = 9513$; $p = 0,540$). Buna göre çocuk sahibi olan ve olmayan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algılarının benzer olduğunu söylemek mümkündür.

4.1.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sayısına Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin ANOVA bulguları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Sayılarına Göre ANOVA Sonucu

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kareler	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar arası	2331,399	3	777,133	0,919	0,432
Gruplar içi	281492,975	333	845,324		
Toplam	283824,374	336			

* $p < 0,05$

Tablo 7 incelendiğinde farklı sayıda çocuğa sahip öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar belirtileri ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($F_{(3,333)} = 0,919$; $p = 0,432$) görülmektedir. Bu sonuca göre farklı sayıda çocuğa sahip okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algılarının benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

4.1.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin ANOVA bulguları Tablo 8’de raporlanmıştır.

Tablo 8. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre ANOVA Sonucu

Varyans Kaynağı	Karaler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kareler	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar arası	5515,813	5	1103,163	1,311	0,259
Gruplar içi	281898,076	335	841,487		
Toplam	287413,889	340			

* $p < 0,05$

Tablo 8 incelendiğinde farklı kıdemlerdeki öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar belirtileri ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($F_{(5,335)} = 1,311$; $p = 0,259$) görülmektedir. Araştırmanın bulgularına göre, farklı mesleki kıdemlere sahip okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algıları benzerdir.

4.1.7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimi Alıp Almama Durumuna Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin U-testi bulguları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Göre U-testi Sonuçları

Hizmet içi eğitim alma	<i>N</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Evet	115	182,24	20957,50	11702,50	0,133
Hayır	226	165,28	37353,50		

* $p < 0,05$

Tablo 9 incelendiğinde hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U = 11702,50$;

$p=0,133$). Bu sonuca göre, hizmet içi eğitim alan ve almayan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algılarının benzer düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu benzerlik, araştırma kapsamında ele alınan öğretmenlerin benzer özellikte olduğunu da göstermektedir.

4.1.8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Lisans Eğitimi Süresince Ders Alıp Almama Göre Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının lisans eğitimi süresince ders alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla incelenen Mann Whitney U-testi bulguları Tablo 10'da raporlanmıştır.

Tablo 10. Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Lisans Eğitimleri Süresince Ders Alma Durumuna Göre U-testi Sonuçları

Lisans Eğitimleri Süresince Ders Alıp Almama	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	148	185,53	27458,00	12132,00	0,017
Hayır	193	159,86	30853,00		

* $p<0,05$

Tablo 10 incelendiğinde lisans eğitimleri süresince çocuk ihmal ve istismarına ilişkin ders alan ve almayan öğretmenlerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($U=12132$; $p<0,05$) vardır. Bu fark lisans eğitiminde ders alanların lehinedir. Başka bir ifadeyle lisans eğitimleri süresince çocuk ihmal ve istismarına ilişkin ders alan öğretmenlerin ($\bar{X}=126,257$) çocuk ihmal ve istismar belirtilerini tanımaya yönelik algıları ders almayan öğretmenlere ($\bar{X}=117,503$) göre yüksektir. Ayrıca bu konuda bilgi sahibi olan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini de arttığını ifade edebiliriz.

4.1.9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar belirtileri ölçeğinden aldıkları puanlara göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla incelenen betimsel istatistik bulguları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin İhmal ve İstismarı Tanıma Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistik

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart sapma
İhmal ve İstismarı Tanıma	341	30	150	107,492	25,763
Toplam Puanı					

Tablo 11 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin ihmal ve istismarı tanıma toplam puanlarının en düşük 30, en yüksek 150 olduğu görülmektedir. Ölçekte 30 madde olduğu için alınabilecek maksimum puan 150’dir. Öğretmenlerin ortalama ölçek puanları (107,492) 150 puana yakın olduğundan onların ihmal ve istismarı tanıma durumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırma sonucu elde edilen verilere ait bulgulara dayanarak sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda kadın okul öncesi öğretmenleri ile erkek okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediğini gösteren benzer birçok çalışma bulunmaktadır (Karakoç, 2017; Kaya, 2017; Kürklü, 2011; Pala, 2011; Sağır ve Gözler, 2013; Uysal ve Özsoy, 2003; Yaşar, Kızıltepe, ve Kandır, 2014).

Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmali ve istismarına yönelik bilgi düzeyleri arasında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğunu gösteren çalışmalar da yer almaktadır. Yapılan bu araştırmalar kadın öğretmenlerin bilgi düzeyinin, erkek öğretmenlerin bilgi düzeyinden daha fazla olduğunu göstermiştir (Celiloğlu, 2018; Kınay Gündoğdu, 2020; O'toole, Webster, Lucal, ve O'toole, 1999). Barlık (2018) tarafından yapılan benzer bir araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetleri ile ihmal ve istismar belirtilerini tanıma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak kadın öğretmenlerin fiziksel ve duygusal istismarda, erkek öğretmenlerin cinsel istismarda puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Genel olarak kadın öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı belirti ve risklerini tanıma durumlarının erkek öğretmenlere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. (Bağ, 2019; Bülbül, Çakıcı, ve Türkkın, 2019). Dikkat çekici bazı araştırma sonuçlarına göre ise, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre ihmal ve istismar vakalarını bildirmeye daha yatkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Can, 2016; Tugay, 2008).

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, yaş değişkeni açısından 31-35 yaş aralığında bulunan öğretmenler ile 46 yaş ve üstü yaş aralığında bulunan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 31-35 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin 46 yaş ve üstünde bulunan öğretmenlere göre çocuk ihmal ve istismarını daha fazla tanıdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla

benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bülbül vd. (2019) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi düzeylerinin yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre 25-29 yaş aralığında bulunan sınıf öğretmenlerinin ihmal ve istismarın çocukta görülen davranışsal belirtilerini, ihmal ve istismara yatkın çocukların ve ebeveynlerin özelliklerini tanıma durumlarının diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun sebebi olarak genç yaşta lisans mezunu olan ve lisans eğitimleri süresince ihmal ve istismar konusuna yönelik ders olan öğretmenlerin bu konuya yönelik farkındalıkların yüksek olduğu, sınıf içinde konuya yönelik etkinliklere yer verdiği ve aktif olduğu düşünülmektedir. Ayrıca genç yaştaki öğretmenlerin son yıllarda ihmal ve istismar hakkında duyarlılıktan etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir.

Ancak Ayekin (2014) tarafından yapılan bir diğer araştırmaya göre farklı yaş gruplarındaki okul öncesi öğretmenlerinin cinsel istismara uğrayan çocuklara karşı tutumlarının birbirine benzer olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir araştırmada yaş değişkeni açısından öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı belirti ve risklerini tanıma da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Alim Doğan, 2019; Bağ, 2019; Barlık, 2018; Celiloğlu, 2018; Duman vd., 2019; Karakoç, 2017; Kınay Gündoğdu, 2020; Kürklü, 2011; Uysal ve Özsoy, 2003; Yaman, 2018).

Yapılan araştırmada medeni durum değişkeni incelendiğinde evli öğretmenler ile bekâr öğretmenler arasında çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Alan yazın incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşmış çalışmalara rastlanmıştır (Bağ, 2019; Barlık, 2018; Bülbül vd., 2019; Duman vd., 2019; Kınay Gündoğdu, 2020; Pala, 2011). Bu durumda öğretmenlerin evli ya da bekâr olmasının ihmal ve istismarı tanınması ve farkındalık kazanması konusunda önemli bir değişken olmadığı görülmektedir. Bunlarla birlikte Sağır ve Gözler (2013) okul öncesi ve sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu bulunmuştur. Bu sonuca göre, evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlere göre konuya ilişkin farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre çocuk sahibi olan ve çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla benzer

bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre anne-baba olan öğretmenler ile anne-baba olmayan öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmal belirtilerini tanıma, kendilerini bu konuda yeterli görme durumları kıyaslandığında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Bağ, 2019; Barlık, 2018; Kınay Gündoğdu, 2020; Kürklü, 2011; Sağır ve Gözler, 2013). Literatürde benzer sonuçlar olmakla birlikte farklı sonuçlarda görmek mümkündür. Walsh vd. (2005) tarafından yapılan araştırmada, anne baba olan öğretmenlerin fiziksel ve cinsel istismar ve ihmal çeşitlerinin belirti ve risklerini fark edebildiklerini ve kendilerine bu konuda kendilerine daha fazla güven duydukları tespit edilmiştir.

Araştırma sonucundan okul öncesi öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının, sahip oldukları çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularını destekleyici çalışmalar mevcuttur. Barlık (2018) yaptığı çalışmada öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıkları, anne-baba olma durumları ile çocuk sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmamıştır. Ancak iki ya da daha fazla çocuğa sahip öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar çeşitlerinden cinsel istismar hariç aldıkları ortalamalar çocuğu olmayan ve bir çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sağır ve Gözler (2013) yaptıkları çalışmada okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri sahip olduğu çocuk sayısına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu bulmuşlardır.

Araştırma sonucunda mesleki kıdem değişkeni incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin %15,2'si 1-5 yıl arasında, %17,3'ü 6-10 yıl arasında, %30,5'i 11-15 yıl arasında, %21,4'ü 16-20 yıl arasında, %8,2'si 21-25 yıl arasında, %7,3'ü 26 yıl ve üzeri mesleki kıdemi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının mesleki kıdeme göre değişiklik göstermediği tespit edilmiştir. Alan yazında bu sonuçlara paralel bulgulara rastlanmıştır (Dönmez, 2009; Duman vd., 2019; Kınay Gündoğdu, 2020; Sağır ve Gözler, 2013; Sarıbaş, 2013; Türk, 2010). Ayekin (2014) mesleki kıdem değişkeni açısından okul öncesi öğretmenlerinin cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik tutumlarını incelemiştir. Mesleki kıdem değişkeni incelendiğinde, öğretmenlerin cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını ifade etmiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda da

farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bağ (2019) yaptığı çalışmada öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça, çocuk ihmal ve istismarında ailesel faktörleri, genel olarak çocuk ihmal ve istismarın belirti ve risklerini tanıyabildiklerini özellikle de gözle görülebilir fiziksel belirtilerini daha net anlayabildiklerini saptanmıştır. Alim Doğan'ın (2019) yaptığı çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı belirti ve riskleri konusundaki bilgi düzeylerinin mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Walsh ve arkadaşlarının (2005) yaptığı çalışmada mesleki kıdemleri fazla olan öğretmenlerin, mesleki kıdemi az olan öğretmenlere göre sadece duygusal ihmalin belirti ve risklerini tanıyabildikleri saptanmıştır. O'toole, Webster, Lucal, ve O'toole (1999) yaptıkları çalışmada mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin hangi davranışların ihmal ve istismarın olabileceği konusunda daha fazla bilgi sahibi olduklarını saptamışlardır. Kürklü (2011) yaptığı çalışmada 26 yıl ve üzeri mesleki kıdemi olan öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarının mesleki kıdemi az olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Erol (2007) yaptığı çalışmada mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenlerin fiziksel istismarın gözle görülebilir belirtilerini saptamada, mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlere göre daha duyarlı olduğu tespit edilmiştir. Bu farklı sonuçların sebebini genel değerlendirdiğimizde, öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça çocuk ihmal ve istismarın belirti ve risklerini tanıdığı ve bilgi düzeylerinin arttığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin artmasına paralel olarak çocuğun sürekli etkileşim halinde olduğu aile ve toplumsal risk faktörleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda, katılımcı öğretmenlerin %33,7'sinin hizmet içi eğitim aldığı, %66,3'ünün almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hizmet içi eğitim alıp almama değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre hizmet içi eğitimi alan öğretmenlerin, hizmet içi eğitimi almayan öğretmenlere göre daha fazla çocuk ihmal ve istismarını tanıyabildikleri tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla tutarlı bulgulara ulaşılmıştır. Alim Doğan (2019) yaptığı çalışmada, çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili seminer/konferansa katılan öğretmenlerin; katılmayanlara göre çocukların hangi aile ortamında ihmal ve istismara maruz kalma riskinin arttığı konusunda daha fazla bilgi sahibi olduklarını belirlemiştir. Uysal ve Özsoy (2003) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerle çocuk ihmal ve istismarına ilişkin oluşturulan hikâyelere verdikleri ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Sarıbaş (2013)'ın yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin hizmet

içi eğitim alıp almama değişkeni açısından çocuk istismarındaki davranışsal belirtilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenlerin duygusal ve cinsel istismarın davranışsal belirtilerinin farkında olma düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, fiziksel istismarın davranışsal belirtilerini farkında olma düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Kenny (2004) yaptığı çalışmada hizmet içi eğitim alan ve almayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Hizmet içi eğitim alanların, almayan öğretmenlere göre daha fazla bilgi sahibi oldukları bulunmuştur. Toros ve Tiirik (2016)'ın araştırmasında öğretmenlere çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili eğitimler verilmesi, bu vakaların tespit edilmesinde katkı sağladığı saptanmıştır. Bu sebeple ihmal ve istismar konuları hizmet içi eğitime dâhil edilmesi gerekmektedir (Pala, 2011). Erol (2007)'un yaptığı bir diğer çalışmada, öğretmenlerin istismarla ilgili bilgileri (radyo, televizyon, gazete vb.) medya aracılığıyla elde ettikleri ortaya çıkmıştır.

Tüm bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, çocuklarla iç içe olan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili kapsamlı bir eğitime dâhil edilmelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi için gerekli yasal düzenlemeler ve devlet politikasının geliştirilmesinin yanı sıra okuldaki öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiği söylenebilir. Bu eğitimler aracılığıyla öğretmenlerin hem konuya ilişkin bilgi düzeylerinin artması, hem de çocuklara ve ailelere ihmal ve istismarı tanıma ve önleme konusunda eğitim vermelerine imkan sağlanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince ihmal ve istismara yönelik ders alıp almama değişkeni incelendiğinde, katılımcıların %43,4'ünün ders aldığı, %56,6'sının almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca lisans eğitimi süresince eğitim alan öğretmenlerin, eğitim almayan öğretmenlere göre daha fazla çocuk ihmal ve istismarını tanıyabildikleri tespit edilmiştir. Nitekim Taş (2017) yaptığı çalışmada, üniversitede ihmal ve istismarla ilgili ders alan, farklı bölümlerde öğrenim gören öğrenciler ile okul öncesi öğretmenliği bölümündeki öğrenciler arasındaki bilgi düzeyleri kıyaslamıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin ihmal ve istismar konusundaki bilgi düzeylerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer bir araştırma sonucuna göre, Barlık (2018), eğitim alan ve eğitim almayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim alan öğretmenler çocuk ihmal ve istismarı belirti ve risklerini tanımada kendilerini

yeterli gördüklerini ancak bilgi eksiklerinin olduğunu ve bu konuda eğitimlerin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Nitekim Koçtürk (2018) lisans eğitimleri süresince çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili ders almayan öğretmenlerin, hem bu vakaların tespit edilmesinde hem de hangi yetkili mercilere başvuracağı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını vurgulamıştır. Dereobalı vd. (2013) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin %11'inin çocuğa yönelik şiddet, %13'ünün çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğretmenlerin %5'i çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgi eksiklerinin olduğunu, bu konuyla ilgili eğitimlerin verilmesini ve bu eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Pala (2011) tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %91.2'si çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili ders almadıklarını, %8,8'i çocuk ihmal ve istismarıyla ilgili ders aldıklarını belirtmiştir.

Benzer bu araştırma sonuçlarıyla birlikte bazı araştırmalar, lisans eğitimi süresince ders alan ve ders almayan okul öncesi öğretmenlerinin bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir (Alim Doğan, 2019; Ayekin, 2014; Duman vd., 2019).

Sonuç olarak öğretmenlerin, çocuk ihmal ve istismarını tespit etme ve önleme konusunda kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Türkiye'de öğretmen adayları lisans eğitimi süresince çocuk ihmal ve istismarına yönelik zorunlu dersin olmaması sebebiyle, öğretmen oldukları çocuğun maruz kaldığı kötü muameleyi fark edememekte, eğitimsel ve yasal düzenlemeler hakkında yeterli bilgi sahibi olamamaktadırlar. Ayrıca ihmal ve istismar şüphesi uyandıran vakaları yasal olarak bildirme zorunluluklarını yerine getirememektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için, bütün eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili müfredatta zorunlu ders olarak yer alması gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle bu konuya yönelik duyarlılığın artmasına, çocuk ihmal ve istismarının önlenmesine ve çocuğu korumaya yönelik bilincin artmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismar belirtileri ölçeğinde bulunan ifadelerle ilişkin ortalamaları incelendiğinde, ortalama ölçek puanları (107,492)'dir. Bu sonuca göre öğretmenlerin ihmal ve istismarı tanıma durumlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler değerlendirildiğinde, öğretmenlerin çocuğun ihmal ve istismara maruz kaldığı durumda, ortaya çıkabilecek olası belirtiler hususunda yüksek düzeyde bilgi sahibi

olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin bu belirtileri fark edip erken tespit edilmesini sağlayarak ihmal ve istismar vakalarının engellenmesinde etkili olabilir. Sonuç olarak; öğretmenlerin olası ihmal ve istismarı erken fark etmesi, raporlama prosedürleri doğrultusunda yetkili mercilere başvurması durumunda çocukların sağlıklı birey olması açısından büyük önem taşımaktadır.

5.2. Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler verilmiştir;

- Okul öncesi öğretmenlerinin, çocuk ihmal ve istismarını tanımaları ve bu konuda farkındalık kazanmalarını sağlamak amacıyla sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, hekimler, emniyet mensupları gibi uzmanlar tarafından eğitimler düzenlenebilir,
- Okul öncesi öğretmenlerinin doktorlar, psikiyatristler, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve hukukçular ile işbirliği yaparak çocuk ihmal ve istismarını önleyici çalışmalarda aktif rol almaları sağlanabilir,
- Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle çocuk ihmal ve istismarının tanımlanması ve bildirilmesi konularında eğitim almaları sağlanabilir,
- Okul öncesi öğretmen adayları için üniversitelerin lisans programlarına çocuk ihmal ve istismarına yönelik dersler ile çocuk hukukuna yönelik zorunlu olarak konulabilir,
- Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Türk Tabipler Birliği, Barolar Birliği gibi kurumlarla işbirliği yapılarak, çocuk ihmal ve istismarı konusunda ulusal bir organizasyon planının hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2019). Adli İstatistikler 2019. Ankara. Erişim adresi:<https://Adlisicil.Adalet.Gov.Tr/Resimler/Sayfadokuman/1062020170359hizmet-eozel-2019-Bask%C4%B1-%C4%B0SA>.
- Akbaş, T. (2002). Çocuklara yönelik cinsel tacizler ve koruyucu eğitim. *Çukurova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19 (2),1–8.
- Akçay, Ş. (2008). *İstanbul Üniversitesine Bağlı Tıp Fakültelerinde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalları ile Travma ve Acil Cerrahi Birimlerinde Görev Yapan Son Dönem Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Bilgi, Deneyim ve Davranışlarını Belirleme Araştırması*. (Uzmanlık Tezi). İstanbul Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Akço, S., Dağlı, T., İnancı, M. A., Kaynak, H., Oral, R., Şahin, F., Sofuoğlu, Z.,& Ulukol, B. (2013). Child Abuse and Neglect in Turkey: Professional, Governmental and Non-Governmental Achievements in Improving The National Child Protection System. *Paediatrics and International Child Health*, 33(4), 301-309.
- Akdaş, A. (2005). *Çocuk İstismarı Tarama Anketi: Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Akgiray, A. (2007). *Çocuk istismarı: 8-10 yaş çocuklarda istismarı önleme yöntemleri*. (Tezsiz Yüksek Lisans). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksel, E. Ş., & Yılmaz Irmak, T. (2015). Çocuk cinsel istismarı konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 373-391.
- Aktaş Altunsu, B. (2004). *Çocuklara bakım veren hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali tanıyabilmeleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2),169-184.

- Akyüz, E. (2011), *Çocuk hukukunun gelişimi ve çocuk koruma sisteminin değerlendirilmesi*, 1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Yetişkin Bildirileri Kitabı, İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Alıkaşifoğlu, M. (2002). Fiziksel istismar. *İstanbul Tabip Odası Süreli Bilimsel Yayını*, 15(2), 149-153.
- Alim Doğan, A. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı belirti ve riskleri konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altındağ, Ö., & Sağlam, M. (2012). Boşanma sürecinde çocukların haklarının belirlenmesi ve korunmasında aile mahkemesi uzmanlarının rol ve işlevleri. *Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu Bildiri Kitabı*.
- Amato, P. R., & Fowler, F. (2002). Parenting practices, child adjustment, and family diversity. *Journal of marriage and family*, 64(3), 703-716.
- Aral, N.(1991) “Ailede ana-baba tutumları,” *Ailenin Güçlenmesinde Aile Bireylerinin Sorumlulukları Paneli, Eğitim Serisi, 3, Paneller - Konferanslar: 1*, 35-42, Ankara.
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Arıkan, Ç. (1998). Ailede çocuğa yönelik şiddet. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 6, 1-3.
- Arıkan, D., Yaman, S., & Çelebioğlu, A. (2000). Çocuk ihmali ve istismarı konusunda hemşirelerin bilgileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3(2), 29-35.
- Ata, Z. (2019). Geçmişten günümüze çocuk mağduriyetleri. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 3(1),47-60.
- Ayan, S., & Kocacık, F. (2009). Çocuk istismarı: Sivas (Türkiye) örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 953-968.

- Aydın, E. (2009). *Ankara ili kamu ilköğretim okulu yöneticilerinin görüşlerine göre haydi kızlar okula projesi'nin etkililiği* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, İ. (2019). *Türkiye'de çocuk istismarı, çocuk istismarını önleyici sosyal politikalar ve diyarbakır örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ayekin, D. N. (2014). *Anne babaların ve okul öncesi öğretmenlerin cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baginsky, M. (2003). Newly qualified teachers and child protection: A survey of their views, training and experiences. *Child Abuse Review*, 12(2), 119-127.
- Bağ, Ö. F. (2019). *Hemşire ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bahçecik, N., & Kavaklı, A. (1993). Çocuk istismarı ve ihmalini hazırlayıcı nedenler. *Hemşirelik Bülteni*, 7(28), 33-38.
- Bahçecik, N., & Kavaklı, A. (2015). Çocuk istismarı ve ihmalinde hemşirenin koruyucu sağlık hizmetlerinde ve tedavi edici kurumlardaki sorumluluğu. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 8(32), 45-52.
- Ballı, Ö. (2010). *Çukurova Üniversitesi tıp fakültesi'ne başvuran çocuk istismarı ve ihmali olgularının değerlendirilmesi*. (Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana.
- Baran, M., Yılmaz, A., & Yıldırım, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri. Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu Örneği. *Dijle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 27-44.

- Barlık, H. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki görüş ve farkındalık düzeylerinin araştırılması (Adana İl Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Baştürk, S., & Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayhan, P. (1998). Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi. *Sosyal Hizmet Dergisi*, 8, 24-30.
- Beissel CF. (2007). *Observations of neglectful mothers and their children: Towards an understanding of maternal attributions*. Graduate Program in Psychology Faculty of Graduate Studies, Degree of Doctor of Philosophy, Ontario, The University of Western Ontario.
- Bellamy, C. (2004). *Dünya çocukları tehdit altında*. Ankara: UNICEF Yayınları.
- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Yurdakök, K., & Güçiz, B. D. (2009). Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000-2007). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52, 1-8.
- Beyazova, U., & Şahin, F. (2001). Çocuğun şiddetten korunma hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 90-94.
- Bildik, T. (2002). Çocukluk çağı duygusal istismar. *Çocuk Forumu Dergisi*, 12(1), 9-13.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, B., & San, P. (1991). 4-12 yaşları arasında 16.100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi*. Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF). (2013). Çocuğa karşı şiddeti izleme göstergeleri kılavuzu. Ankara: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, 11-13.
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F., & Sungur, A. (2010). Ailenin karanlık yüzü: Türkiye'de ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1).

- Bozgun, K., & Pekdoğan, S. (2018). Öğretmenlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 433-443.
- Bridgstock, R., Walsh, K., Farrell, A., & Schweitzer, R. (2005). *Critical factors in teachers' detecting and reporting child abuse and neglect: Implications for practice*. Brisbane: Queensland University of Technology.
- Bronstein, M.H., & Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects. M. M. Haith & J.B.Benson (Ed.), *Infant and Early Childhood Development*, 496-509. Elsevier Inc.
- Bulut I. (1996). *Genç anne ve çocuk istismarı*. Ankara: Bizim Büro.
- Bülbül, K., Çakıcı, A. B., & Türkkın, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bilgi ve risk tanıma düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(2), 127-144.
- Byers, J. (1991). Çocuk istismarını önleme: Önleyici programlar ve halk eğitimi, çocukların kötü muameleden korunması. I. *Ulusal Kongresi Yayını*, Konanç E., Gürkaynak İ., Egemen A.(Çev.), Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Can Özcan, M. (2010). *İstismar ve ihmalin çocuklar üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Can Yaşar, M., Şenol, B., & Akyol, T. (2015). Öğretmen adaylarının çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 228-241.
- Can, V. (2016). *Öğretmen adaylarının çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Canbaz, S., Turla, A., Aker, S., & Pekşen, Y. (2005). Samsun merkez sağlık ocaklarında görev yapan pratisyen hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve tutumları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 14(11), 241-246.

- Celiloğlu, B. (2018). *Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile okul öncesi öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Cirit, C. (2015). *Aile sağlığı merkezlerinde çalışan sağlık profesyonellerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalıkları*. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Cowen, P. S. (1999). Child neglect: Issues of omission. *Pediatric Nursing*, 25(4), 401-4158.
- Crosson-Tower, C. (2003). *The role of educators in preventing and responding to child abuse and neglect*. Washington: Child Abuse And Neglect User Manual Series.
- Çakıcı, E. (2002). *Çocuk istismarının öfke ifade tarzına etkisi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dallar Bilge, Y., Taşar, M. A., Kılınçoğlu, B., Özmen, S., & Tıraş, Ü. (2013). Alt sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandıkları disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 25-35.
- Davidov M., & Grusec J.E. Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes (2006). *Child Development*, 77 (1):44-58.
- Deleş, B. (2018). Sarsılmış bebek sendromu. *İzmir Democracy University Health Sciences Journal*, 1(3), 1-13.
- Delikara, İ. (2000). *Ergenlerin akran ilişkileri ile suç kabul edilen davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, B. (2007). Cinsel İstismar. (İçinde) *Çocuk istismarı ve ihmali ne multidisipliner yaklaşım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- DePanfilis, D. (2006). *Child neglect: A guide for prevention, assessment, and intervention*. Washington: U.S. Department of Health and Human Services Administration for Children and Families Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau Office on Child Abuse and Neglect.
- Dereobalı, N., Çırak Karadağ, S., & Sönmez, S. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 14(1), 50-66.
- DİE. (2003). *2000 Genel nüfus sayımı, nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri, Türkiye*. Ankara: DİE Yayınları.
- Dilsiz, H., & Mağden, D. (2015). Öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi ve risk tanıma düzeylerinin tespit edilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 678-694.
- Doğanlı, B., & Karaörs, G. (2007). Çocuk istismarı ve sosyal devlet kapsamında çocuk. *Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 82-92.
- Dönmez, E. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve velilerin çocuk istismarına ve ihmaline yönelik görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Duman, N., Adıgüzel, B., Hüseyinoğlu, E., & Kaplan, C. (2019a). Okul öncesi öğretmenlerinde çocuk ihmal ve istismarını tanıma. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(20), 205-215.
- Duran, R., & Duran, C.(2001) İstismarın Çocuk Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkileri Ve Çocuk İstismarı İle Madde Kullanma İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 5(2), 39-53.
- Durmuşoğlu, N., & Doğru, S. S. Y. (2006). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 237-246.
- Duyan Çamurdan, A. (2007). Çocuk istismarı ve ihmaline multidisipliner yaklaşım. (İçinde) *Çocuk ihmali*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Erdoğan, Y. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismar ve ihmali ile ilgili algıları*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adana.
- Erermiş, S. (2001). Çocuk ihmali nedir? *İzmir Atatürk Hastanesi Tıp Dergisi*, 39(2), 7-10.
- Erginer, F. (2007). *Ankara ili ilköğretim okulu yöneticilerinin öğrencilerin aileleri tarafından istismarı ve ihmaline ilişkin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergündüz, Z. Ş. (2010). *Çocuk suçluluğunda çocuk istismarı olgularının değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Erol, D. (2004). Anne ve babalar tarafından çocuklara uygulanan fiziksel istismarın incelenmesi. *Klinik Çocuk Forumu Dergisi*, 7(1), 24-29.
- Erol, D. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersoy, Ö. A., & Özkan, H. K. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel istismara ilişkin bilgilerinin incelenmesi: Nitel bir bakış. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 6(1), 123-139.
- Everson, M. D., & Boat, B. W. (1990). Sexualized doll play among young children: Implications for the use of anatomical dolls in sexual abuse evaluations. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 29(5), 736-742.
- Fayez, M., Takash, H. M., & Al-Zboon, E. K. (2014). Combating violence against children: jordanian pre-service early childhood teachers' perceptions towards child abuse and neglect. *Early Child Development and Care*, 184(9-10), 1485-1498.
- Fekkes, M., Pijpers, F. M., & Verloove-Vanhorick, S. P. (2004). Bullying behavior and associations with psychosomatic complaints and depression in victims. *The Journal of Pediatrics*, 144(1), 17-22.

- Goldman, J. D. G., & Bradley, G. L. (2011). Assessing primary school student-teacher' pedagogic implementations in child sexual abuse protection education. *European Journal of Psychology of Education* 26(4), 479-493.
- Gökler, R. (2006). Eğitimde çocuk istismarı ve ihmeline genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 47-76.
- Gölge, Z. B. (2005). Cinsel travma sonrası oluşan ruhsal sorunlar. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 42(1), 19-28.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gültekin Akduman, G. (2010). 7-14 yaş grubu çocuklarda akran istismarı ve kendi çözüm önerileri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2), 13-26.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hancı, H., & Özdemir, Ç. (2001). Çocuk cinsel istismarı. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 10(10), 389-390.
- Hannah N., & Hoffenkamp, Tooten A. (2012). The impact of premature childbirth on parental bonding. *Evolutionary Psychology*, 10(3), 542-561.
- Herman-Giddens, M. E., Brown, G., Verbiest, S., Carlson, P. J., Hooten, E. G., Howell, E., & Butts, J. D. (1999). Underascertainment of child abuse mortality in the United States. *Journal of the American Medical Association*, 282(5), 463-467.
- Hicks, L., & Stein, M. (2015). Understanding and working with adolescent neglect: perspectives from research, young people and professionals. *Child & Family Social Work*, 20(2), 223-233.
- Hildyard, K.L., & Wolfe, D.A. (2002). Child neglect: Developmental issues and outcomes. *Child Abuse and Neglect*, 26, 679-695.

- İnal, K. (2017). *Modernizm ve çocuk – geleneksel modern ve post modern çocukluk imgeleri*. Ankara: Sobil Yayınları.
- İnan, M. (2010). *2005-2009 yıllarında Kocaeli adliyesi'nde görülen cinsel istismar konulu davalarda sanık ve mağdur çocukların sosyo-demografik özellikleri ve suçun niteliği*. (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- İnci, Y., & Duman, A. (2014). Çocuğa yönelik şiddetin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları: Erzurum ili örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 525-536.
- İnsan Hakları Derneği. (2008). *Çocuk ihmali ve istismarını önleme öğretmenler ve aileler için eğitim kılavuzu*. Ankara: Berkay Ofset Yayınları.
- Kahraman, P. B., Doğan, B., & Şimşek, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı ile çocuk haklarına yönelik görüşleri. *Turkish Studies - Educational Sciences*, 15(2), 692-715.
- Kalaça Ç., & Kalaça S. (2000). Çocuğa yönelik şiddet ve istismara karşı birincil korunma. *Çocuk Forumu*, 2(1), 54-7.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kalaycıoğlu, E., & Toprak, B. (2004). *İş yaşamı, üst yönetim ve siyasette kadın*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- Kanak, M. (2011). *0-10 yaş çocuk cinsel istismarının sanal medyadaki yansıması*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kanak, M. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal ihmal ve istismara yönelik bilgi ve farkındalıklarına destek eğitim programının etkisi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kara Doruk, S. (2012). *0-14 Yaş çocuğu olan annelerin çocuklarına yönelik fiziksel ve duygusal istismar/ihmal durumu*. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü., Kayseri.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-151.
- Kara, Ö. (2010). *Ankara ilinde görev yapan pediatri asistanları, uzmanları ve pratisyen hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması*. (Uzmanlık Tezi). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Kara, Ö., Çalışkan, D., & Suskan, E. (2014). Ankara ilinde görev yapan çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen doktorların çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49(1), 57-65.
- Karakoç, F. (2017). *Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karaman Kepenekçi, Y., & Nayır, F. (2012). Çocukların ana babaları tarafından istismar ve ihmaline ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 5(7), 437-455.
- Karaman, Y. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin gözlemlerine göre çocukların aileleri tarafından ihmal ve istismarları*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karameşe, O. (2018). *Kocaeli Üniversitesi tıp fakültesi adli tıp anabilim dalı'na gönderilen ensest olgularının değerlendirilmesi*. (Uzmanlık Tezi). Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kocaeli.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi (18. Baskı ed.)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kaya, M. (2017). *Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeylerinin ve çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesi konusundaki görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Kefeli, H. (2016). *Okul Öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali davranışları ile kurum personelinin konuya ilişkin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kefeli, H., & Haktanır, G.(2018). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali davranışlarına ilişkin anne baba görüşleri. *Millî Eğitim*, 218,113-134.
- Kendall-Tackett, K. (2002). The health effects of childhood abuse: Four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 715-729.
- Kenny, M. C. (2001). Child abuse reporting: Teachers' perceived deterrents. *Child Abuse and Neglect*, 25(1), 81-92.
- Kenny, M. C. (2004). Teachers' attitudes toward and knowledge of child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 28(12), 1311-1319.
- Kenny, M. C., & McEachern, A. G. (2002). Reporting suspected child abuse: a pilot comparison of middle and high school counselors and principals. *Journal of Child Sexual Abuse*, 11(2), 59-75.
- Keskin, G., & Çam, O. (2005). Çocuk cinsel istismarına psikodinamik bakış açısı ve hemşirelik yaklaşımı. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 21(2), 191-208.
- Kınay Gündoğdu, E. (2020). *Okul Öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmali ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi (bitlis il örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Knoll, J. (2010). Teacher sexual misconduct: Grooming patterns and female offenders. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19(4), 371-386.

- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koçtürk, N. (2018). Çocuk ihmali ve istismarını önlemede okul çalışanlarının sorumlulukları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 38-47.
- Koçtürk, N., & Yılmaz, D. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali için risk altındaki çocukları belirlemeye ve müdahale etmeye yönelik model/veri tabanı önerisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 1919-1927.
- Kök, H. (2019). *Türkiye’de cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik hizmet ve uygulamaların değerlendirilmesi: Bir model önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuğuoğlu, S. (2004). Çocuk ihmali ve istismarı. İçinde D. Şelimen (Ed.), *Acil bakım kitabı*. İstanbul: Yüce Yayıncılık.
- Kurtay, D. (2012). Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi. <http://www.hayditutelimi.org>. Erişim Tarihi: 11/ 07/ 2022
- Kurtoğlu, M. (2016). *Çocuk bu ihmale gelmez*. İstanbul: Nesil Basım Yayın Gıda Ticaret ve Sanayi A. Ş.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Afyon.
- Long, T., Murphy, M., Fallon, D., Livesley, J., Devitt, P., McLoughlin, M., & Cavanagh, A. (2014). Four year longitudinal impact evaluation of the action for children uk neglect project: Outcomes for the children, families, action for children, and the uk. *Child Abuse & Neglect The International Journal (TIJ)*, 38(8), 1358-1368.
- Maccoby, E. E. (1992). *The role of parents in the socialization of children: An historical overview*. *A Century of Developmental Psychology*, 589-615.

- Manas, G. (2020). A study on childhood development in early stage. *Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies*, 7(59), 13927-13938.
- McKee, B. E., & Dillenburger, K. (2009). Child abuse and neglect: Training needs of student teachers. *International Journal of Educational Research*, 48(5), 320-330.
- MEB. (2011). *Çocuk istismar ve ihmali*. Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB Basımevi.
- Mitchell, M. W. (2010). Child sexual abuse: A school leadership issue. *The Clearing House A Journal of Educational Strategies*, 83(3), 101-104.
- Nelsen, J. Lott, L. & Glenn, S. (2007). *Çocuk eğitiminde pozitif disiplin* (S. Güler Çev.). İstanbul: Yakamoz Kitap.
- Nurcombe, B. (2000). Child sexual abuse I: Psychopathology. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 34(1), 85-91.
- O'toole, R., S.W, W., Lucal, B., & O'toole, A. W. (1999). Teachers' recognition and reporting of child abuse: A factorial survey. *Child Abuse & Neglect*, 23(11), 1281-1101.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Ördem, O. A. (2019). Çocuğa yönelik cinsel istismar: Türkiye'de medyada Temsili. *Sosyoloji Notları*, 3(2), 35-46.
- Özdemir, H., & Ruhi, A.C. (2016), *Çocuk hukuku ve çocuk hakları*, (1. Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayınları.
- Öztürk R, Saruhan A. (2013). 1-4 aylık prematüre bebeği hastanede tedavi gören annelerin depresyon ve maternal bağlanma ilişkisinin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1, 32-47.

- Öztürk, S. (2007). *Çocuklarda duygusal istismar*. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin öğretmenlerinin çocuk ihmali ve istismarı konusunda bilgi ve farkındalık düzeyi*. (Uzmanlık Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Pala, B., & Ünalacak, M., & Ünlüoğlu, İ. (2011). Child maltreatment: Abuse and neglect. *Dicle Medical Journal*, 38 (1): 121-127.
- Pelendecioğlu, B., & Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 51-61.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Derya Yayınları.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2015). *Şiddet* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Polat, O., Topuzoğlu, A. Y., & Gezer, T. (2008). *100 soruda csüs ve cinsel istismar rehberi*. İstanbul: Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği.
- Poyraz, H., & Dere, H. (2001). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rodriguez, C. M., & Price, B. L. (2004). Attributions and discipline history as predictors of child abuse potential and future discipline practices. *Child Abuse & Neglect*, 28(8), 845-861.
- Sağır, M., & Gözler, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 67-102.
- Sarı, İ. (2010). *Emniyet örgütünde görevli anne-babaların fiziksel istismar potansiyellerinin belirlenmesi ve istismarla ilgili aile eğitim programının etkililiği*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sarıbaş, A. K. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Sayar, K., & Bağlan, F. (2013). *Koruyucu psikoloji*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Schönbucher, V., Maier, T., Mohler-Kuo, M., Schnyder, U., & Landolt, M. A. (2012). Disclosure of child sexual abuse by adolescents: A qualitative in-depth study. *Journal Of Interpersonal Violence*, 27(17), 3486-3513.
- Sezgin, A. U. (1993). *Ensestin psikosoyal ve adli yönden incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Estitüsü, İstanbul.
- Shipman, K., Edwards, A., Brown, A., Swishe, L., & Jennings, E. (2005). Managing emotion in a maltreating context: A pilot study examining child neglect. *Child Abuse and Neglect*, 29, 1015-1029.
- Sibert, J. R., Payne, E., Kemp, A., Barber, M., Rolfe, K., Morgan, R., Lyons, R.A., & Butler, I. (2002). The incidence of severe physical child abuse in wales. *Child Abuse & Neglect*, 26(3), 267-276.
- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Solter, A. J. (2020). *Çocuğunuza kulak verin*. (Çev.: A. Cebeneyon). İstanbul: Doğan Kitap.
- Sümer N., Gündoğdu Aktürk E., & Helvacı E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25): 42-59.
- Şahin, F. (2001). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesinde Hekimin Rolü. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 10(7), 246-249.

- Şahin, F. (2002). Çocuk ihmali: Tanı ve tedavide hekimler için ipuçları. *Klinik Pediatri Dergisi*, 1(3), 103-106.
- Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.
- Şakır Selimhocaoglu, A. (2011). Anne babaların çocuklarının temel gereksinimlerinin yaklaşım tarzlarının çocukların duygusal istismar-ihmal durumuna etkisi (Kırşehir ili örneği). *Milli Eğitim*, 189, 87-104.
- Şentürk, Ü. (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 105-126.
- Şimşek, E. (2015). *Icast – R: uluslararası çocuk istismarını sorgulama- retrospektif yöntemi ile 2014- 2015 eğitim- öğretim yılında, tıp fakültesi dönem I öğrencilerinde çocuk istismarının ve ihmalinin geriye dönük sorgulanması*. (Uzmanlık Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir.
- Şimşek, F., Uluko1, B., & Bingöler, B. (2004). Çocuk istismarına disiplin penceresinden bakış. *Adli Bilimler Dergisi*, 3(1), 47-52.
- Şirin, M. R., Palancı, M., & Körpeoğlu, H. (2015). Çocuklar Her Türlü İhmal ve İstismardan Korunmalı ve Onlar Her Koşulda Yetişkinlerden Daha Özel Ele Alınmalıdır . *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(1), 133-140.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35(2), 82-86.
- Taş, A. (2017). *Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Tenney-Soeiro, R., & Wilson, C. (2004). An update on child abuse and neglect. *Current opinion in pediatrics*, 16(2), 233-237.
- Terao, S. Y., Borrego, J., & Urquiza, A. J. (2001). A reporting and response model for culture and child maltreatment. *Child Maltreatment*, 6(2), 158-168.

- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Tolga, İ., & Yurdakök, K. (2014). Munchausen by proxy sendromu; Ağır bir çocuk istismarı formu. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 8(3), 165-170.
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3(4), 76-80.
- Topdemir, C. (2016). İstismar mağduru çocuğun korunmasında bir uygulama: Çocuk izlem merkezi (ÇİM). *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (43).
- Toros, K., & Tiirik, R. (2016). Preschool teachers' perceptions about and experience with child abuse and neglect. *Early Childhood Education Journal*, 44(1), 21-30.
- Tower, C. C. (2003). *The role of educators in preventing and responding to child abuse and neglect*. Washington: U.S. Department of Health and Human Services.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tunca, N., & Özer, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının çocuk istismarına ilişkin farkındalıkları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 97-118.
- Tunç, A. İ. (2009). Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri Van ili örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 237-269.
- Turhan, E., Sangün, Ö., & İnandı, T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15(9), 153-157.
- Turla, A. (2002). Çocuk ihmal ve istismarı olgularında tıbbi yaklaşım. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Dergisi*, 19(4), 291-300.
- Türk, S. (2010). *Öğretmen adayları ile ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk istismarı potansiyeli açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Türkiye İstatistik Kurumu (2020). Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri, 2015-2019. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-BirimineGelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2015-2019-33632>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2016). Adalet İstatistikleri 2016. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070 adresinden 20 Ekim 2020'de erişilmiştir.

UNICEF (2017). Tanıdık bir yüz: Çocukların ve ergenlerin yaşamında şiddet. Erişim adresi: <https://unicefturk.org/yazi/siddet>

Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Uysal, A., & Özsoy, S. A. (2003). Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmalini içeren küçük öyküler üzerine görüş ve tutumları. *Çocuk Forum*, 6(1), 34-40.

Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmal. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(12), 9-18.

Ünsal, A. (1998). Çocuk istismar ve ihmalinde önemli bir etmen olarak aile. *Ege Üniversitesi Hemsirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 14 (3), 301-315.

Vatansever, Ü. (2004). Çocuk istismarı ve ihmal (İçinde) M. Karaböcüoğlu, N. Uzel, & L. Yılmaz (Eds.), *Çocuk acil tıp kitabı*. İstanbul: Çocuk Acil Tıp ve Yoğun Bakım Derneği Yayını.

Walsh, K., & Farrell, A. (2008). Identifying and evaluating teachers' knowledge in relation to child abuse and neglect: A qualitative study with Australian early childhood Teachers. *Teaching and Teacher Education*, 24(3), 585-600.

Walsh, K., Farrell, A., Schweitzer, R., & Bridgstock, R. (2005). *Critical factors in teachers' detecting and reporting child abuse and neglect: Implications for practice*. Queensland: Queensland University of Technology.

- Webster, S. W., O'Toole, R., O'Toole, A. W., & Lucal, B. (2005). Overreporting and underreporting of child abuse: teachers' use of professional discretion. *Child Abuse & Neglect*, 29(11), 1281-1296.
- WHO. (2002). *The world report on violence and health" child abuse and neglect by parents and other caregivers* (E. G. Krug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, A. B. Zwi, & R. Lozano Eds.). Geneva: World Health Organization.
- WHO. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. Geneva: World Health Organization.
- Yalçın, H., Koçak, N., & Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 137-143.
- Yalçın, N. (2011). *Türkiye'de çocuk istismarı ve çözüm önerileri*. (Yüksek Lisans Projesi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaman, F. H. (2018). *Okul öncesi öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Yapıcı, M., & Yapıcı, Ş. (2004). Bir değer olarak çocukluk. *Üniversite ve Toplum Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 4 (4),31.
- Yaşar, M. C., Kızıltepe, G. İ., & Kandır, A. (2014). Öğretmenler adaylarının çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(25), 286-303.
- Yavuz, M. F. (1996). Cinsel saldırı olgularının değerlendirilmesinde yeni bir yaklaşım. *Adli TıpDergisi*, 12(1-4), 155-160.
- Yenibaş, R., & Şirin, A. (2007). *Ailede çocuğun istismarı ve umutsuzluk*. Ankara: Nobel Basımevi.

- Yetiş, O. (2017). *Çocuk istismarı ve ihmalinin bildirimine yönelik öğretmen tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım Doğru, S. S., Durmuşoğlu Saltalı, N., & Konuk Er, R. (2012). *Çocuk istismarı ve ihmali*. (İçinde) *Aile refahı ve koruma*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Yıldırım, I. (2019). *Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi, tutum ve farkındalık düzeyleri*. (Uzmanlık Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Yıldız, Y. (2012). *Çocukların cinsel istismarı suçu ve ikincil mağduriyet sorunu*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, Y., Kaçar, M., Albayrak, E., Çalaboğlu, T., Çakmak, S., & Bayraktar, T. (2017). Çocuk ihmali ve istismarı hakkında ilköğretim öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Van Tıp Dergisi* 24(4), 303-309, 2017
- Yılmaz, B. (2002). Çocuklukta cinsel istismar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 8, 74-77.
- Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü., & Öner, A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(4), 295-298.
- Yiğit, R. (2005). Çocukların cinsel istismarı ve ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 90-100.
- Yolcu, H. (2011). İstismara uğramış çocuğa eğitim ortamında yaklaşım: Rehber öğretmenin rolü. *Eğitim Bilim Toplum*, 7(25), 62-92.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 43-58.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen toplumda aile ve çocuk* (6. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Ziyalar, N. (1999). Çocuk istismar ve ihmalinin önlemesi. *Çocuk Forumu Dergisi*, 2(1), 31-33.

EKLER

EK.1: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğretmenler,

Aksaray Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği alanında tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarını tanıma durumlarını incelemesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için sizlerin görüşleri önem arz etmektedir. Soruları içtenlikle, samimiyetle ve de gerçek düşüncelerinizle ifade etmeniz araştırmanın başarılı sonuçlar vermesi için önemlidir. Bütün bilgileriniz gizli tutulacak, verdiğiniz cevaplar başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

Teşekkür ederim.

Emine ÇİFTÇİ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

Yaşınız:

20-25() 26-30() 31-35() 36-40() 41-45() 46 yaş ve üstü()

Medeni Durumunuz:

Evli () Bekâr: ()

Çocuğunuz var mı?

Evet () Hayır ()

Varsa sayısı: ()

Mesleki Kıdeminiz:

1-5 yıl() 6-10 yıl() 11-15 yıl() 16-20 yıl() 21-25 yıl() 26 yıl ve üzeri()

İhmal ve istismar konusuna yönelik hizmet içi eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

Lisans eğitiminiz süresince çocuk ihmal ve istismarına yönelik ders aldınız mı?

Evet () Hayır ()

EK.2: Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (Örnek Maddeler)

Bu bölümde çocuk ihmali ve istismarı davranışları ile ilgili ifadelere yer verilmiştir. Sizden, konuya ilişkin aşağıda sıralanan maddelerin karşısında bulunan “tamamen uygun (5)”, “oldukça uygun (4)”, “kararsızım (3)”, “biraz uygun (2)”, “hiç uygun değil (1)” seçeneklerinden birine “X” işareti kullanarak belirtmeniz beklenmektedir.

	1	2	3	4	5
1. Çocuğun ebeveynlerinden ve diğer bakım verenlerden yoğun korku duyması	()	()	()	()	()
2. Ebeveynlerin ve bakım verenlerin çocuğa aşırı ilgisi	()	()	()	()	()
3. Çocuğun sınıfta aşırı pasifliği, sessizliği, uysallığı ve ilgisizliği	()	()	()	()	()
4. Çocuğu mevsime uygun olmayan bir şekilde giydirmek	()	()	()	()	()
5. Çocuğun okuldan eve gitme konusundaki isteksizliği	()	()	()	()	()

Ek.3: Ölçek İzin Belgesi

< Gelen Kutusu 366/373
Gonderen: Sevinc Karadağ
Ayrıntılar

1 ek, 94.4 KB

Merhaba,
Bizim ölçeği kullanabilirsiniz. Diğer arkadaşlarım da böyle düşünüyor. Aşağıdaki makaleye referans gösterebilirsiniz. Türkçe maddeleri size daha sonra ulaştıracağız.
İyi çalışmalar
Sevinç Karadağ

Gönderilenler: 23 Eylül Çarşamba 2020 15:40:02
Konu: Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği- İZİN

DİKKAT: Bu e-posta kurum dışından gönderilmiştir. Zararlı dosya veya bağlantılar (link) içeriyor olabilir. Kaynağından emin olmadığınız dosyaları açmayınız, bağlantılara (link) tıklamayınız.

Şüpheli durumlarda lütfen Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'na adresine bilgi veriniz.

Merhaba hocam,

Adım Emine ÇİFTÇİ. Aksaray Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi" konulu tez çalışmasını Aksaray Üniversitesi öğretim üyelerinden olan tez danışmanı olarak atanan Dr. Öğretim Üyesi Ayşegül AKINCI COŞGUN ile yürütülmektedir. Sizin, Sibel SÖNMEZ ve Nilay DEROBALI tarafından 2014 yılında geliştirdiğiniz "Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği" isimli ölçeği izniniz olursa tezimde kullanmak istiyorum.

İzniniz olursa ölçek maddelerini ve tersten kodlanan maddeleri de gönderebilerseniz çok mutlu olurum. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim. İyi günler hocam.

EK.4: Etik Kurul İzni

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Emine ÇİFTÇİ

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının İncelenmesi: Konya İli Örneği” başlıklı 2020/13-54 protokol numaralı başvuru 18.12.2020 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları
Etik Kurul Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden d63b8550-451d-494a-9e88-060d42d5965d kodu ile erişebilirsiniz. Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
Adres:tarih Bölümü
Tel:2882194

Bilgi için: Fen Edebiyat Fak
Fax:2882125
WEB: www.aksaray.edu.tr

EK.5: Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Resmi İzin Belgesi

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-24138931
Konu : Araştırma İzni (Emine ÇİFTÇİ)

13.04.2021

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 19/03/2021 tarihli ve E-45333631-044-0000594913 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emine ÇİFTÇİ'nin "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma Durumlarının İncelenmesi: Konya İli Örneği " konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan resmi ve özel anaokulları ile bünyesinde ana sınıfı bulunan okullarda görevli okul öncesi öğretmenlerine eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2020-2021 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde CD ortamında bir nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Kişisel Bilgi Formu (1 Sayfa)
- 3-Çocuk İhmal ve İstismar Belirtileri Ölçeği (2 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akçeşme Mahallesi Garaj Caddesi No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-cbya>

Telefon No : 0 (332) 353 30 50

E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ali Naci İŞİK -1210

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr>

Faks:3323515940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır, <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 27c0-7a1f-34de-bb48-511a kodu ile teyit edilebilir.

TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı: Emine ÇİFTÇİ		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	EVET
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	EVET
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	EVET
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	EVET
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	EVET
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	EVET
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	EVET
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	EVET
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	EVET
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	EVET
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	EVET
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	EVET
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	EVET
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	EVET
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	EVET
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	EVET
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	EVET
Atıf Yöntemi APA 6 ☒ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	EVET
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	EVET
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	EVET
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	EVET
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	EVET
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	EVET
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	EVET
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	EVET

Bu tezin tarafımdan “Tez Yazım Kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin İmzası